

**Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці II
Кафедра географії та туризму**

Реєстраційний № _____

Кваліфікаційна робота

**КАРТОГРАФІЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ УГОРСЬКИХ МОГИЛ В УЖГОРОДСЬКОМУ
ЦВИНТАРІ «КАЛЬВАРІЯ»**

ДМИТРИЄНКО ДАНІЕЛ ДЕНИСОВИЧ

Студент IV-го курсу

Освітня програма 014 Середня освіта (Географія)

Ступінь вищої освіти: бакалавр

Тема затверджена Вченою радою ЗУІ

Протокол № 8 / 22 листопада 2022 року

Науковий керівник: **МОЛНАР Д СТЕФАН СТЕФАНОВИЧ**
PhD, доцент

Завідувач кафедрою географії та туризму: **МОЛНАР ЙОСИП ЙОЖЕФОВИЧ**
к.г.н., доцент

Робота захищена на оцінку _____, «___» _____ 2023 року

Протокол № _____ / 2023

Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці II

Кафедра географії та туризму

Кваліфікаційна робота

**КАРТОГРАФІЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ УГОРСЬКИХ МОГИЛ В
УЖГОРОДСЬКОМУ ЦВИНТАРІ «КАЛЬВАРІЯ»**

Ступінь вищої освіти: бакалавр

Виконав: студент IV-го курсу

ДМИТРИЄНКО ДАНИЕЛ ДЕНИСОВИЧ

Освітня програма 014 Середня освіта (Географія)

Науковий керівник: **МОЛНАР Д СТЕФАН СТЕФАНОВИЧ**

PhD, доцент

Рецензент: **ГЕНЦІ ШАНДОР ОЛЕКСАНДРОВИЧ**

PhD, доцент

Берегове

2023

ЗМІСТ

ВСТУП.....	6
I. КОРОТКА ХАРАКТЕРИСТИКА МІСТА УЖГОРОД.....	7
II. ОГЛЯД ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	10
III. МЕТОДИКА ДОСЛІДЖЕННЯ	13
3.1. Використання QGIS для прив'язки кадастрової карти кладовища «Кальварія» ...	13
3.2. GPS позиціонування	16
3.3. Створення бази даних	18
IV. РЕЗУЛЬТАТИ	20
4.1. Опис кладовищ Ужгорода	20
4.1.1. Ужгородський Хрестовоздвиженський греко-католицький кафедральний собор та його крипта	20
4.1.2. Замкове греко-католицьке священниче кладовище	20
4.1.3. Кладовище мікрорайону «Шахта» та військові поховання на території Ужгорода	21
4.1.4. Ужгородське Капушанське кладовище	21
4.1.5. Радванське кладовище	22
4.1.6. Єврейські поховання в Ужгороді.....	22
4.1.7. Кладовище в Горянах.....	23
4.1.8. Кладовище Дравців	23
4.1.9. Кладовище Доманинців	23
4.2. Минуле і сьогодення кладовища Кальварія	25
4.3. Структура кладовища	29
4.4. Поховання видатних угорців на кладовищі Кальварія.....	32
ПІДСУМКИ.....	43
ВИСНОВКИ	44
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	45
СПИСОК ІЛЮСТРАЦІЙ	46
РЕЗЮМЕ.....	47
ДЕКЛАРАЦІЯ	48
ПОДЯКА.....	49
ДОДАТКИ	50

II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola

Földtudományi és Turizmus Tanszék

AZ UNGVÁRI KÁLVÁRIA TEMETŐ MAGYAR SÍRJAINAK VIZSGÁLATA TÉRKÉPÉSZETI MÓDSZEREKKEL

Szakdolgozat

Képzési szint: alapképzés

Készítette: DMITRIENKÓ DÁNIEL

IV. évfolyamos hallgató

Képzési program: 014 Középiskolai oktatás (Földrajz)

Témavezető: DR. MOLNÁR D. ISTVÁN

PhD, docens

Recenzens: DR. GÖNCZY SÁNDOR

PhD, docens

TARTALOMJEGYZÉK

BEVEZETÉS	6
I. Ungvár rövid természet- és társadalomföldrajzi jellemzése.....	7
II. Szakirodalmi áttekintés	10
III. Kutatási módszerek.....	13
3.1. A QGIS használata a Kálvária-temető kataszteri térképének georeferálása.....	13
3.2. GPS helymeghatározás.....	16
3.3. Adatbázis elkészítése	18
IV. EREDMÉNYEK.....	20
4.1. Az ungvári temetők ismertetése	20
4.1.1. Ungvári görög-katolikus Szent Kereszt Felmagasztalásának Székesegyháza és a kriptája.....	20
4.1.2. A Vár görög katolikus papi temető	20
4.1.3. A Sahta negyed temetője és katonai temetkezések Ungváron	21
4.1.4. A Kapusanszka temető	21
4.1.5. Radvánci temető	22
4.1.6. Az ungvári zsidók temetői.....	22
4.1.7. Gerényi temető	23
4.1.8. Ungdaróci temető	23
4.1.9. Domonyai temető	23
4.2. A Kálvária temető múltja és jelene	25
4.3. A temető szerkezete	29
4.4. Híres magyarok a Kálvária temetőben.....	32
KÖVETKEZTETÉSEK.....	43
ÖSSZEFOGLALÁS	44
FELHASZNÁLT FORRÁSOK JEGYZÉKE.....	45
ÁBRÁK JEGYZÉKE	46
PE3IOME.....	47
NYILATKOZAT	48
KÖSZÖNETNYILVÁNÍTÁS	49
MELLÉKLETEK.....	50

BEVEZETÉS

Az emberi élet mulandó. Az ember megszületik, él, örül, esetleg bánkódik bizonyos életesemények okán. Az élet mulandóságáról csupán a születésnapok, évfordulók, egyéb személyes dátumok emlékeztetnek bennünket. Egy-két embernek csodálatos hosszú éveket ad Isten, de még egy százéves életkor is összehasonlíthatatlanul kicsi az Örökkévalósághoz viszonyítva - mint egy porszem az Univerzumhoz viszonyítva. Az ember elhagyja ezt a földet, földi életét, és csak az marad, amit életében megteremtett. A rokonok, barátok számára saját emlékeiket, jó és kellemetlen emlékeiket hagyják az élethelyzetekről. Koszorúkat, virágokat helyezünk sírokra, keresztekre, gyertyát gyújtunk, és szomorúan emlékezünk erre az emberre, nem akarjuk elfelejteni. Tehát egy bizonyos idő elteltével sírkövek jelennek meg a síron: obeliszkek, sztélék stb. Különböző formájú és anyagúak, más-más mesterek készítik az ősi és modern műhelyekben.

Jelen munkánk célja feltérképezni az ungvári Kálvária temetőt. QGIS program segítségével elkészíteni a temető térképét, illetve GPS helymeghatározás segítségével felvenni a magyar sírok koordinátáit és feltüntetni a megszerkesztett térképen. Ezen kívül létrehozni egy adatbázist az adot sírokról Excel táblázat segítségével.

A feltérképezés aktualitását az adja, hogy a régi temetőben eltemetettek hozzátartozói közül néhányan már nem élnek, vagy nem Kárpátalján élnek. Így ezeket a sírokat többnyire nem gondolzza senki, állapotuk leromlott, sokukat felszámolták, az újabb temetkezések következtében a magyar sírok, sírfeliratok lassan eltűnnek a szórványvidéken. Ilyen szórványnak számít ma már Ungvár is, így a város temetőiben egyre kisebb az aránya a magyar sírfeliratoknak, ami emlékeztetne minket arra, hogy milyen népes magyar közösség élt valaha ebben a városban.

Fontosnak tartjuk azt is, hogy felkeressük a Kálvária temetőről szóló szakirodalmat is. Munkánkban fel szeretnénk hívni a figyelmet azokra a híres személyiségekre, akik sokat tettek a városért, vidékünkért és sírjuk a Kálvária temetőben található.

I. Ungvár rövid természet- és társadalomföldrajzi jellemzése

Ung városa az Alföld északkeleti szélén, a Vihorlát-Gutin-hegység délnyugati részén fekszik, ahol az Ung folyó a Vihorlát és a Szinyák-hegység között folyik, és belép az Alföldre. Ung városa az ukrán-szlovák határ mentén fekszik. Neve az Ung folyó nevéből ered. Egyesek a folyó nevét a török Ong személynévből eredeztetik, és a szláv Uzs csak később jelent meg, mint másodlagos alakja (Kovács S., 1999).

Ungvár az egykori Ung vármegye központja, ma a Kárpátalja megye regionális központja, ezen kívül Kárpátalja legnagyobb városa. Közvetlenül az ukrán-szlovák határ mentén fekvő város Magyarországról autóval vagy autóbusszal a 27 km-re lévő Csap-Záhonyi határátkelőhelyen keresztül érhető el. A város régi része az Ung folyó jobb partján, hét dombon fekszik: Zámková, Kálvária, Univerzitszkij, Cserevnyica, Sahszinszkij, Onokivszkij, Gerényi, a fiatalabbik rész pedig a bal parton, ahol a Kárpátaljai Alföld kezdődik és a Közép-Duna-alföld része. A város területe mintegy 40 km², és 17, történelmileg kialakult nevű negyedekre oszlik. Ungvár különböző részekből áll: Váralja, Halahov, Kálvária, Füzes, Téglás, Bozdos, Vokzal, Bolotina és az Ipari körzet. 1945 után olyan települések csatlakoztak Ungvárhoz, mint Radvánc, Gerény, Domonya és Ungdaróc (Kovács S., 1999).

A város az európai országok határainak közvetlen közelében fekszik. A város területi határának nyugati vonala egybeesik Ukrajna és Szlovákia állam határával. A legközelebbi európai fővárosoktól Budapest 330 km, Pozsony 490 km, Varsó 550 km, Bécs 555 km távolságra van. Ungvár autópályán 788 km-re, vasúton pedig 898 km-re fekszik Ukrajna fővárosától, Kijevtől (*old.rada-uzhgorod.gov.ua*).

Éghajlata mérsékelt kontinentális, forró nyárral és enyhe telekkel. A Kárpátok védelme az északi hideg széllel szemben jelentős hatással van a város klímájára. A Köppen-Geiger éghajlati besorolás szerint Ungvár éghajlata tengeri. A növényzet jellege, domborzata, éghajlata és nedvességtartalma szerint a régió területe egyértelműen két részre oszlik - hegyvidékre és síkságra. A lapos részen a talajképződés meleg és kellően nedves éghajlat körülményei között történik. Az itt található anyaközetek ősi és újkori hordalékos, kisebb részben főleg nehéz mechanikai összetételű deluviális lerakódások. A domborzat lapossága és a felszín alatti vizek sekély előfordulása a talajok jelentős eljegesedését okozza, és az erdőnövényzet alatti kialakulásuk podzolos folyamatot is kényszerít a talajképződésre. A városban magyar nyelvű óvoda, középiskola és gimnázium működik, valamint az Ungvári Nemzeti Egyetem magyar tagozata. Itt található továbbá a Zakarpatszka Magyar Kultúra

Társaságának központi irodája és egy magyar nyelvű televíziós stúdió (TV21 Ungvár), valamint Magyarország és Szlovákia főkonzulátusa. A városnak van magyar nyelvű óvodája, középiskolája és gimnáziuma, valamint az Ungvári Nemzeti Egyetem magyar tanszéke. Emellett itt működik a Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség központi irodája és a magyar nyelvű televíziós stúdió (TV21 Ungvár), valamint Magyarország és Szlovákia főkonzulátusa (Topnoi Ľ., 2022; 65).

Népesség , nemzetközi összetétel:

1910-ben a város lakossága 16 919 fő volt, ebből 13 590 magyar, 1219 szlovák, 1151 német és 641 ruszin. A vallási megoszlás a következő volt: 5481 római katolikus, 5305 izraelita, 4473 görög katolikus és 1368 református.

Az 1930-as népszámlálás szerint a város lakossága 27 000 fő volt, ebből 8030 cseh vagy szlovák, 6260 ruszin, 5897 zsidó, 4499 magyar, 508 német és 53 lengyel. Volt néhány cigány is. A 2001-ben elvégzett népszámlálás szerint a város lakossága 115 600 fő volt, ebből 89 900 ukrán (és ruszin), 11 100 ruszin, 8 000 magyar, 2 500 szlovák és 1 700 cigány.

A munkavállalási korúnál fiatalabbak száma 21 694 fő (18,5%), munkaképes korúak száma 76 826 fő (65,5%), munkaképes kornál idősebbek száma 18 797 fő (16,0%) volt. Nemek szerint a városban a nők voltak túlsúlyban, számuk 62 333 fő (53,1%), míg a férfiak 54 984 (46,9%) (*old.rada-uzhgorod.gov.ua*).

Ungvár lakosságának átlagéletkora a 2001-es népszámlálás szerint 35,7 év volt. A férfiak átlagéletkora 2,9 évvel alacsonyabb, mint a nőké (34,2, illetve 37,1). A munkavállalási korúnál fiatalabbak száma 21 694 fő (18,5%), munkaképes korúak száma 76 826 fő (65,5%), munkaképes kornál idősebbek száma 18 797 fő (16,0%) volt. Nemek szerint a nők voltak túlsúlyban a városban, számuk 62 333 (53,1%), míg a férfiak száma 54 984 (46,9%) (*old.rada-uzhgorod.gov.ua*).

Ungvár lakossága egyenetlenül nőtt. A 20. század 90-es éveinek elejére a városlakók száma elérte a maximális szintet - 120 000 lakost, és a következő években ezen a szinten stabilizálódott.

Főbb etnikai csoportok (a 2001-es népszámlálás szerint):

ukránok – 77,8%

oroszkok – 9,6%

magyarok – 6,9%

szlovákok – 2,2%

A Rating Sociological Group által 2017-ben végzett felmérések szerint a város

lakosságának 89%-át ukránok, 1%-át oroszok, 9%-át más nemzetiségűek tették ki (*old.rada-uzhgorod.gov.ua*).

II. Szakirodalmi áttekintés

A munka során számos szakirodalmat megvizsgáltunk. Ezek közé tartozik 2010-ben Budapesten kiadott kétkötetes album az *Örök Házsongárd*, melynek szerzője Gaal György.

Gaal György neves kolozsvári irodalom-, művelődés-, valamint helytörténész, továbbá Gránitz Miklós fotóművész kétkötetes albuma egyszerre kívánja bemutatni Kolozsvár híres Házsongárdi temetőjének történetét, valamint ismertebb síremlékeit, ezzel összefüggésben pedig a "kincses város" gazdag történetét. A szöveg szoros szimbiózisban él a 2006, továbbá 2009 között készült színes fotókkal, ezen kívül az archív felvételekkel. Az első könyv a város, valamint a temető történetét mutatja be a kezdetektől 1850-ig. Ezen korai században mára már kevés eredeti helyén látható sírkő emlékeztet, a cikk készítői ezen korszakra vonatkozóan jórészt múzeumokban található kövek fotói, esetleg csak a régi gyűjtők által lejegyzett szövegek, adatokkal mutatják be a temetőt, valamint híresebb halottait (többek között Szenci Molnár Albertet, Apáczai Csere Jánost, Bölöni Farkas Sándort és Tótfalusi Kis Miklóst). A második könyv a tizenkilencedik század közepétől veszi fel a fonalat, s mivel innentől kezdve jóval több síremlék maradt fenn, emiatt Gaal György több híres emberrel (így Jósika Miklóssal, Milkó Imrével, Brassai Sámuellel, Reményik Sándorral, Dzsida Jenővel vagy Kós Károllyal) is foglalkozik. A kronológiai sorrendben történő bemutatás a huszadik századot illetően foglalkozások szerinti csoportosítással is bővült. A könyv végén megismerhetjük a Házsongrád Alapítványt és itt található az újabb sírokat felölelő térképet, a két könyv összesített névmutatóját, továbbá a bibliográfiát is. A fejezetenként angol nyelvű összefoglalóval is ellátott, rendkívül tartalmas, valamint imponálás kiadvány értékes segédanyag lehet a közoktatásban (*Gaal Gy., 2010*). Munkánk szerkezetét e könyv alapján állítottuk össze.

A következő hasonló jellegű munka a Gulácsy Géza által szerkesztett *A munkácsi (kamjankai) régi magyar temető* volt, ami 2009-ben Ungváron volt kiadva. Ahogy a címe is sugallja, ez a kiadvány latin ábécé (magyar, német, cseh) sírjait regisztrálja a munkácsi (kamjankai) régi temetőben. A 2008-as hantós térkép nyomán a kötet készítője mintegy 5000 nevet sorol fel megfelelő adatokkal. A Temetkezési Adatbázis digitális kiadása mellett a szerkesztők 3300 sírkő fényképét is közzétették a könyvhöz mellékelt DVD-n. A vállalkozás valósága – mint a kötet előszavából megtudjuk – az, hogy a mintegy nyolc hektáros régi temetőben eltemetettek egy részének van olyan rokona, aki már nem él vagy nem él Kárpátalján. Gulácsy Géza azt írta: "Ebből adódóan senki nem foglalkozott a sírokkal,

állapotuk leromlott, sokat megtisztítottak, az újabb temetkezések miatt a magyar feliratok is lassan eltűnnek." A munka további célkitűzése, továbbá eredménye a mostani állapot rögzítésén túl, hogy lehetővé teszi a temetőben nyugvó nevezetes személyek, példának okáért az 1848-as hősök sírhelyeinek tervszerű gondozását. Eredményesen használhatják a kötetet azok is, akik családtagjaikat keresik, valamint családfakutatással foglalkoznak (*Gulácsy G., 2009*). Az adatbázisunk szerkezetét ennek a könyvnek a mintájára készítettük el.

A következő szakirodalom amit átnéztük volt az **„Őrzeni kincses temetőket”** A beregszászi köztemető egykori római katolikus sírkertje, ami 2020-ban volt kiadva A Beregszászi Keresztény Értelmiségiek Szövetségének és a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Lehoczky Tivadar Társadalomtudományi Kutatóközpontjának kiadványa.

A Lehoczky Tivadar Társadalomtudományi Kutatóközpont kiadványa bemutatkozó tájékoztató kiadvány. Ebben a könyvben olyan neves értelmiségi családokat, személyiségeket mutatták be, akik a beregszászi köztemető egykori római katolikus temetőjében nyugszanak. A kötet célja a kiemelt temetkezések illusztrációinak bemutatása, megragadva a vizsgált temetők összes jellemzőjét. Ezzel párhuzamosan a kutatás kiterjedt a katolikus temetők összességére vonatkozó adatbázis összeállítására, amely mintegy 2500 sírt foglal magában. E tanulmányok eredményei elsősorban a családtörténet, valamint maga temetkezési kultúránk hatékony kutatása szempontjából hasznosak. Szerkezetileg a könyv tíz önálló fejezetből áll. Az elején Molnár János, a Beregszászi Római Katolikus Egyházközség esperes plébánosának előszavát találjuk, aki kiemeli a temető, mint az egyetlen szentmise celebrálási hely és mint keresztény temetkezési hely fontosságát (*Dobos S., Molnár D. E., 2020*). Ez a kiadvány röviden összefoglalja temetőről a tudnivalókat. Térképészeti ábrázolás mellett a híresebb személyiségek nyughelyeit is bemutatja. A munkánk terjedelmét és szerkezetét illetően igyekeztünk megközelíteni e kiadvány méreteit. Sajnos egy szakdolgozat keretei nem engedik meg hogy minden híres személyiség sírját megemlítsük, így csak néhány véletlenszerűen kiválasztott sír kerül bemutatásra a munkában.

Mind ezek a szakirodalmak mellet legjelentősebb volt a 2022 novemberében, Ungváron kiadot **„Ужгородський некрополь Кальварія. Відкрита книга пам'яті”**с. könyv, melynek a szerzői Жулканич Б., Філіп Л. és Сахарова Л.

A könyv 5 fejezetet tartalmaz, amelyek segítségével az olvasó megismerheti az Ungvári nekropolisz egyediségét, az élet és halál emlékműveit az ókori Ungváron, az Ungvári temetők és temetkezési helyek rövid történetét, a keresztút állomásait és a temető vallási összetevőjét, a Dicsőségdombot és az itt nyugvó kiemelkedő személyiségeket. Az ötödik fejezetben az olvasó megismerkedhet a kalvári kiemelkedő emberek temetkezéseivel. Ezek államférfiak és

pártvezetők, írók, művészek és szobrászok, zeneszerzők, tudósok, orvosok és tanárok. De nem tartoznak ide azok az üzletemberek, akik a huszadik század második felében az Ungvárt felépítő nagyvállalatokat vezették. Van néhány információ a vallási személyiségekről is. A temetőben található 4 családi sírboltról is van információ (*Жулканич Б., Филип Д., Сазарова Л., 2022*). Ebből a könyvből nagyon sok információt merítettünk a temető történetéről, jellegzetességéről, az ott eltemetett hírességekről.

III. Kutatási módszerek

3.1. A QGIS használata a Kálvária-temető kataszteri térképének georeferálása

A QGIS egy felhasználóbarát, nyílt forráskódú földrajzi információs rendszer (GIS), amelyet a GNU General Public License alatt terjesztenek. A QGIS az Open Source Geospatial Foundation (OSGeo) projektje. Linuxon, Unixon, Mac OSX-en, Windowson és Androidon fut, számos vektor- és raszter formátumot, adatbázist támogat, és kiterjedt funkciókkal rendelkezik. A vektoros adatok pont-, vonal- vagy sokszög elemként tárolhatók. A raszteres képek többféle formátumát támogatja, és a szoftver képes a képek georeferálására (*qgis.org*).

A QGIS támogatja a shape file-okat, a személyes geo adatbázisokat, a dxf, a MapInfo, a PostGIS és más ipari szabványos formátumokat. A külső forrásokból származó adatok felhasználásának lehetővé tétele érdekében a webes szolgáltatások, köztük a Web Map Service és a Web Feature Service is támogatott (*qgis.org*).

A QGIS integrálható más nyílt forráskódú GIS csomagokkal, beleértve a PostGIS-t, a GRASS GIS-t és a MapServer-t. A Python vagy C++ nyelven írt pluginok bővítik a QGIS képességeit. A pluginok képesek geokódolni a Google Geocoding API segítségével, az ArcGIS-ben található szabványos eszközökhöz hasonló geofeldolgozási funkciókat végezhetnek, és kapcsolódhatnak a PostgreSQL/PostGIS, Spatialite és MySQL adatbázisokhoz (*qgis.org*).

A temető területének lehatárolása problémát jelentett számunkra, ugyanis sem a műholdképek segítségével, sem a helyszíni szemle során nem sikerült meghatározni a temető pontos határait. A probléma megoldásában a Жулканич - Філіп – Сахарова szerzőtrío által 2022-ben kiadott *„Ужгородський некрополь Кальварія. Відкрита книга пам'яті”* c. könyve jelentett segítséget, ugyanis annak 81-ik oldalán egy részlete láthatunk Ungvár kataszteri térképéből, melyen fel van tüntetve a temető körvonala, annak fontosabb elemei (1. ábra).

Hogy meggyőződhesünk a térkép pontosságáról, mindenekelőtt jó minőségben beszkeneltük és a QGIS programba illesztettük WGS84/Pseudo-Mercator vetületi koordináta rendszerben.

A georeferálás folyamán 11 pontot vettünk fel és segítségével illesztettük a rasztert a térképvasznonhoz (2. ábra). Az illesztés következtében megfigyelhetjük, hogy a raszteren megjelenített határvonalak egybeesnek a Google műholdképen látható felszín határvonalaival.

Kisebbs eltéréseket is megfigyelhetünk bizonyos helyeken, ami temető vázlat méretarányából adódó generalizációból, nyomtatási hibából adódhat (3. ábra). Azonban a két fedvény között sehol sem volt az eltérés nagyobb 1 m-nél, így alkalmasnak találtuk a térképet a temető körvonalának digitalizálásához.

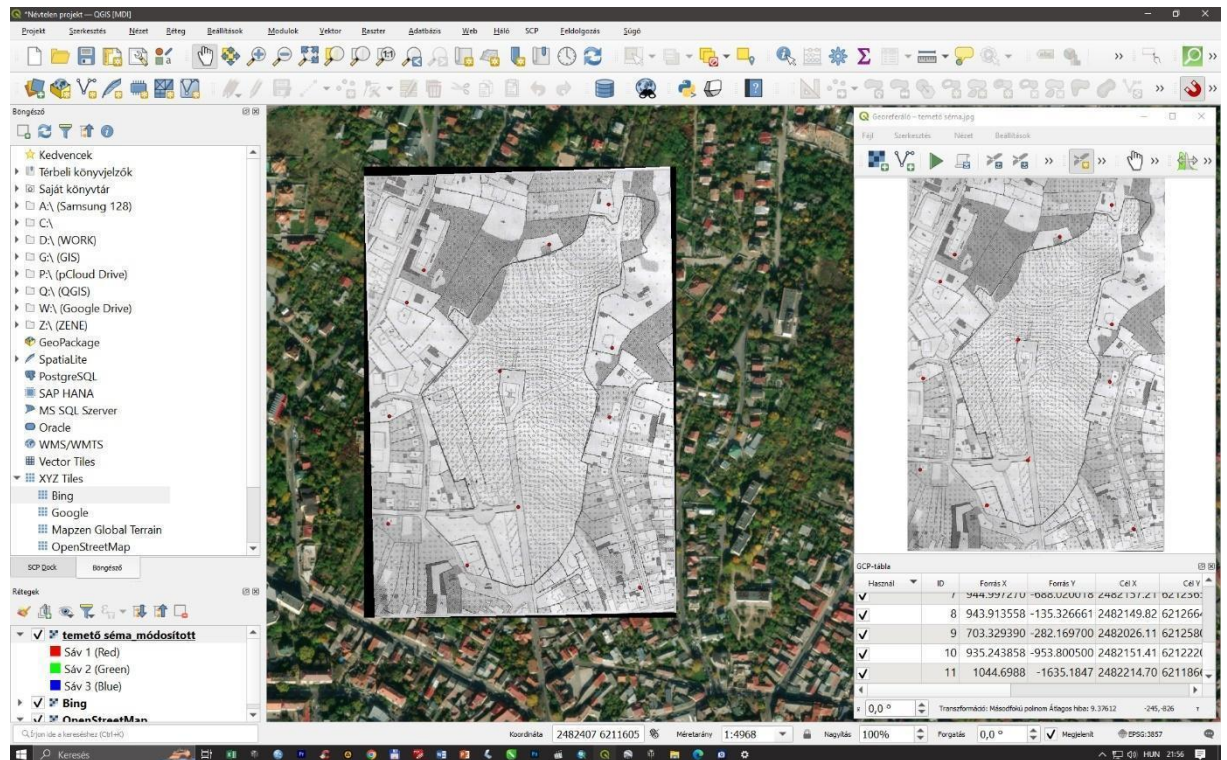
1. ábra. A Kálvária-temető kataszteri térképe (2022)

Forrás: Жулканич Б., Філін Д., Сазарова Л., 2022

Először a temető területét határoltuk körbe, majd az utakat és a fontosabb objektumokat. A környező nem a temetőhöz tartozó területeket is digitalizáltuk, hogy ne bontsuk meg a térkép egységét. Miután a használható információt kinyertük a kataszteri térképről, a többi objektumot a Google Maps segítségével tüntettük fel.

A továbbiakban a domborzatot ábrázoltuk. A <https://earthexplorer.usgs.gov/> oldalról

letöltöttük a temető területére vonatkozó SRTM domborzatmodellt és segítségével megjelenítettük a szintvonalakat.

2. ábra. A temető kataszteri térképe georeferálásának folyamata

Ezt követően a kálvária út egyes stációinak helyszíneit, a hírességek sírjait és a többi sír helyét GPS koordináták segítségével ábrázoltuk a térképen.

A sírok adatfelvételét követően QGIS térinformatikai program segítségével elkészítettük a temető térképét. Külön rétegenként feltüntetjük a temető területéhez tartozó egységeket (házakat műemlékeket, szobrokat). Ugyanúgy Google műholdkép segítségével feltüntetjük az utakat. Miután ezt megtettük feltüntetjük rajta a magyar sírokat, a megkapott koordináták alapján. Ehhez előbb be állítottuk koordináta rendszert UTM-be. A megkapott sírok koordinátái alapján megkerestünk az adott sír elhelyezkedését és feltüntetjük azokat.

3. ábra. A kataszteri térkép (50% átlátszóság) és a Google Maps fedvények átfedése (részlet)

3.2. GPS helymeghatározás

A GPS egy globális navigációs rendszer, amely 24 Föld körüli pályán keringő műholdból áll. A GPS-technológia lehetővé teszi, hogy egy speciális készülék (navigátor) segítségével az időjárástól és a napszaktól függetlenül meghatározhatjuk a tartózkodási helyünket (*ipkey.com.ua*).

A Globális Helymeghatározó Rendszer (GPS) az USA Védelmi Minisztériuma által kifejlesztett, bevezetett és üzemeltetett NAVSTAR rendszer része. A NAVSTAR (NAVigation Satellites providing Time And Range) komplexum fejlesztése 1973-ban kezdődött, a komplexum első teszt indítására 1978. február 22-én került sor, majd 1978 márciusában megkezdődött a NAVSTAR komplexum üzemeltetése. Az első teszt műhold 1974. július 14-én indult, és a Föld felszínének teljes lefedtségéhez szükséges 24 műhold közül az utolsó 1993-ban került kibocsátásra. A NAVSTAR katonai műhold hálózat polgári szegmensét általában a GPS rövidítéssel emlegetik, és a rendszer kereskedelmi üzemeltetése jelenlegi formájában 1995-ben kezdődött. Több mint 20 évvel a GPS-rendszer teszt üzembe helyezése és 5 évvel a globális helymeghatározó rendszer kereskedelmi üzembe helyezése után, 2000. május 1-jén az Egyesült Államok védelmi minisztériuma megszüntette a GPS-

rendszer használatára vonatkozó, addig érvényben lévő különleges feltételeket. Az amerikai hadsereg kikapcsolta az SA (szelektív rendelkezésre állás) zavaró készüléket, amely mesterségesen csökkentette a polgári GPS-vevők pontosságát, ami után a háztartási navigátorok koordináták meghatározásának pontossága legalább ötszörösére nőtt. Miután az amerikaiak megszüntették a szelektív hozzáférési rendszert, a koordináták meghatározásának pontossága a legegyszerűbb polgári GPS-navigátorral 5 és 20 méter között mozog (a magasság meghatározása 10 méteres pontossággal történik), és függ az adott ponton fennálló jelfogási viszonyoktól, a látható műholdak számától és számos más októl. Ezek a számok 6-8 műhold jelének egyidejű vételének felelnek meg. A legtöbb modern GPS-vevő 12 csatornás vevővel rendelkezik, ami lehetővé teszi a 12 műholdról származó információk egyidejű feldolgozását. A NAVSTAR-alapú navigáció katonai alkalmazása nagyságrendekkel nagyobb pontosságot (akár néhány millimétert) biztosít, és ezt titkosított P(Y) kód biztosítja. Az L1-en keresztül továbbított C/A kódú (szabványos pontosságú) információk szabadon, díjmentesen, felhasználási korlátozások nélkül kerülnek terjesztésre (*ipkey.com.ua*).

A GPS-modul fogadja a műholdjelet, és összehasonlítja az azon feltüntetett időt az aktuális idővel. A fénysebesség figyelembevételével a vevő meghatározza a műhold jelenlegi helyzetét. A navigátor három vagy négy műhold információinak összehasonlításával határozza meg a helyzetét (*waymaps.ua*).

Ahhoz, hogy fel tudjuk tüntetni a térképen a sírkövek elhelyezkedését, nekünk fel kellett vennünk azok koordinátáit. Bejártuk a terepet és az ott található magyar síroknak felvetük a GPS koordinátáit. A GPS vevő egy telefon (Xiaomi Redmi Note 9), mely Glonass, GPS, Galileo, NavIC és BeiDou műholdak együttes érzékelésével pontos helymeghatározást biztosít. A szoftver (GPS Map Camera Lite) segítségével képet készítettünk a sírkőről, amelyen fel van tüntetve a sírkő koordinátái (az adott munkában UTM koordináta rendszert alkalmaztuk), a kép készítésének ideje, tengerszint feletti magassága.

A *GPS Map Camera Lite* – egy ingyenes szoftver, amely mobileszközökre feltelepíthető. Az adott szoftverrel könnyen fel lehet venni egy kívánt hely koordinátáit. Szoftverben be lehet állítani különböző koordináta rendszereket, pl.: UTM; Dec Degs; MGRS, USNG. Az elkészült képen fel van tüntetve a koordináták, a kép elkészítésének ideje és helye, illetve a tengerszint feletti magassága (*4. ábra*).

4. ábra. GPS Map Camera Lite segítségével készült sírkő képe
Saját felvétel

3.3. Adatbázis elkészítése

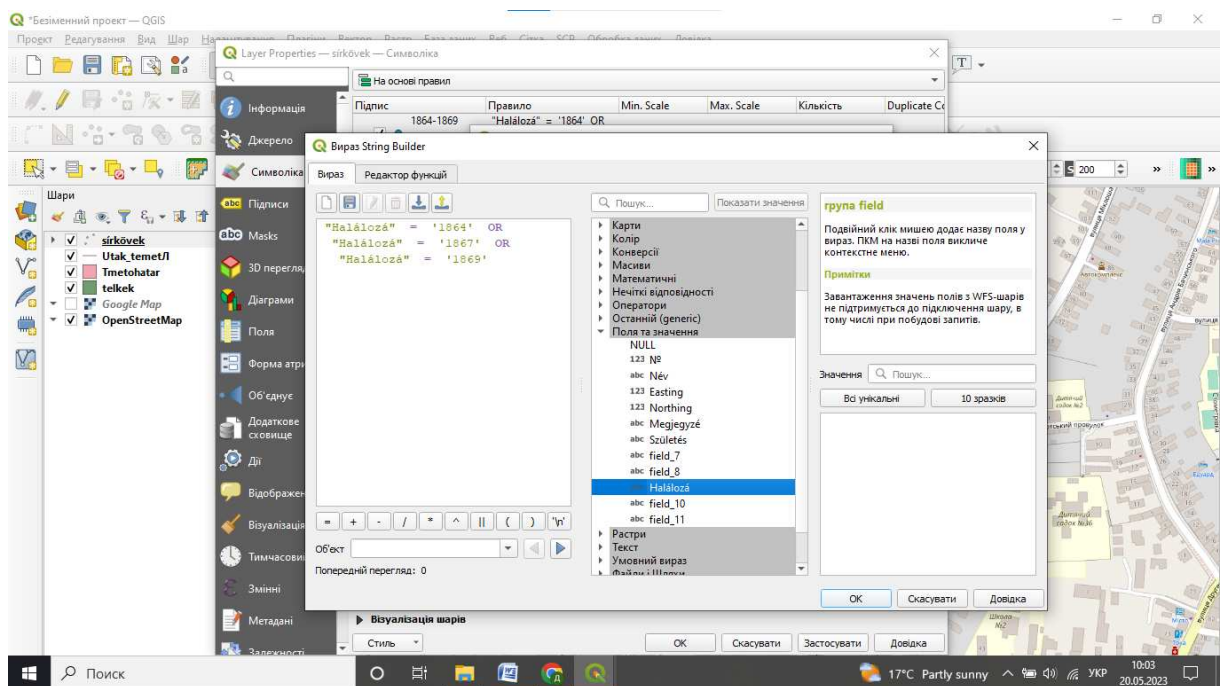
Elsősorban az Excel táblázatban létrehoztuk adatbázist a sírkövek feliratainak alapján. Az adatbázisba felkerült az elhunyt neve, elhelyezkedésének koordinátái (Easting, Northing), megjegyzés vagy különleges felirat, illetve a születési és a halálozási dátumok (5. ábra).

№	Név	Easting	Northing	Megjegyzés, különleges felirat	Születési dátum			Halálozás dátuma		
					Év	Hó	Nap	Év	Hó	Nap
1	Ackermann Tivadar	595594	5387302		1911	6	1	1984	11	27
2	Ackermann Tivadarné	595594	5387302	lt nyugszik/szul. Petreczky Olga/Áldás és béke poraikra	1925	7	28	1987	9	30
3	Ács Béla	595464	5387007		1876			1943		
4	Ács Béláné	595464	5387007	sz. Koliba Antonia	1879			1963		
5	Ács Mária	595463	5387171		1905			1974		
6	Ádám Bernát	595479	5387035	lt nyugszik/Béke poraikra	1920	3	26	1998	12	6
7	Ádám Bernátné	595479	5387035	lt nyugszik/sz. Benkő Ida/Béke poraikra	1929	9	29	1981	5	24
8	Ádám Kálmánné	595572	5387189		1932			1982		
9	Ádám Lajos	595520	5386874	lt nyugszanak/Béke poraikra	1905	7	24	1965	6	6
10	Ádám Rezsóné	595528	5386937	lt nyugszik/és lánya Magda						
11	Ádám Rozália	595520	5386874	lt nyugszanak/Béke poraikra	1911	9	4	1990	3	30
12	Ádám Zoltán	595427	5387095	lt nyugszanak/Béke poraikra	1912	10	20	1989	6	7
13	Ádám Zoltánné	595428	5387096	lt nyugszanak/szul. Dobai Ilona/Béke poraikra	1920	8	17	1973	12	8
14	Ádamk Arpi	595394	5387137		1934			1985		
15	Ádamk Árpika	595396	5387133	ét 2 hó						
16	Ádamk Erzsébet	595396	5387133							
17	Ádamk Gyula	595396	5387133		1898			1956		
18	Ádamk Gyula	595396	5387133		1937			1980		
19	Ádamk István	595396	5387133		1944			1988		
20	Ádamk Vilmos	595396	5387133		1933			1951		
21	Adorján Jolán	595534	5387182	lt nyugszik	1924			1972		
22	Áhi Emál	595514	5386974		1935			2000		

5. ábra. Kálváriában eltemetett magyar személyek adatbázisa

Forrás: Saját szerkesztés a sírkövek feliratai alapján

Ezt követően az adatbázist .csv formátumra alakítottuk át, hogy hozzá tudjuk adni a QGIS-hez. Kategorizáltuk az adatokat 1800-as, 1900-as és 2000-es évekre bontva a szabály alapú szimbólum beállításban (6. ábra).

6. ábra. A sírok kategorizálása QGIS programban

IV. EREDMÉNYEK

4.1. Az ungvári temetők ismertetése

4.1.1. Ungvári görög-katolikus Szent Kereszt Felmagasztalásának Székesegyháza és a kriptája

Az ősi Ungvár egyedülálló építészeti és szakrális emléke az ungvári Görögkatolikus Szent Kereszt Felmagasztalásának Székesegyháza, amelyet 1780-ban jezsuita templomból székesegyházzá alakítottak át Bacsinszkij András püspök erőfeszítései révén. Sok turista azonban keveset tud az egyedülálló látnivalóról - a Munkácsi Egyházmegye főméltóságainak kriptasíjrjáról. Ez maga a székesegyház alatt található, és egy vasajtón keresztül lehet megközelíteni, amelyen három kereszt van. Lemegyünk a lépcsőn a pantheonba, és megnyílik előttünk a 9 méter hosszú, 3 méter széles és 2,5 méter magas fő galéria. A falak két oldalsó fülkéjében két sorban temetkezések vannak. A bal oldali falon 27, a jobb oldali falon 32 sír található. A temetkezések a fal bal oldalán kezdődnek, ahol egy fülkében Andrii Baczynski püspök maradványai nyugszanak. A kriptában vannak eltemetve: Mykhailo Bradach, az egyházmegye segédpüspöke, püspökök: Povcsi Alekszij, Popovics László, Pankovics István, Paszteli Iván, Gebej Péter (*Жулканич Б., Філін Д., Сазарова Л., 2022; 22*).

4.1.2. A Vár görög katolikus papi temető

A XX. század 70-es éveikig Ungváron volt egy másik temető is - a Kapitulna utca végén, a vár jobb oldalán. A mai Kárpátaljai Népi Építészeti és Vidéki Múzeum területén, a vár bal oldalán lévő várárokból volt. Ez a temető a XVIII. századból származik, és a Munkácsi Görögkatolikus Egyházmegye papi temetője volt. Az 1970-es éveikig több kápolna és számos szép sírkő volt itt. Ezeket azonban mind lebontották a Seleszt Szent Mihály-templom 1777-es alapításakor. A megcsontított sírkövek maradványait a Kapusanszki temetőbe vitték. Ott volt Firczák Gyula és édesanyja, Hadzsega Terézia kriptasírja, és a ház mellett, ahol a Munkácsi járás Havasalja falujából származó Venelin György született, a Munkácsi Egyházmegye egy másik püspöke, Sztojka Sándor sírja. Itt temették el többek között Sztankai Julij, Papp László, Taraszovics Mihály, Olsavszkij János, Susztai János, Karcub Viktor, Kutka Iván, Kustan Augustin atyákat.

A temetőben eltemetett egyetlen ortodox személy Matezonski Konstantin – orosz emigráns volt, aki megalapította az Ungvári Székesegyház első többszólamú Harmonia kórusát. Az 1970-es éveikig ebben a temetőben temették el Kárpátalja Rusz kormányzójának,

Beszkid Antonnak a hamvait.

A temetőben található továbbá Augusztinusz Volosin atya feleségének, Petrik Irénának a sírja, valamint Kárpátalja Ukrajna elnökének jelképes temetkezési helye (Жулканич Б., Філін Д., Сазарова Л., 2022; 26).

4.1.3. A Sahta negyed temetője és katonai temetkezések Ungváron

Ungvár egyik legrégebbi temetője a Sahta negyed lakóinak, köztük az ott táborozó romáknak a temetkezési helye. Ezen a környéken már a XIX. században temetőt alakítottak ki a sahtai tábor számára. Itt temették el az egyszerű lakosokat, később pedig az első világháború 1914-1918-as harcaiban elesett osztrák-magyar katonákat. 1944-ben a második világháborúban elesett katonákat temették el. A második világháborúban (1939-1945) eltemetett katonák és tisztek között különböző nemzetiségek és vallások képviselői, valamint 10 Ungvár szülötte volt.

A híres régi temető jobb oldalán, a Timirjazeva utcában 1944-ben a német Wehrmacht katonáinak temetője létesült. Erről két részletes tervrajz tanúskodik, amelyek az év szeptemberében és októberében keltek.

Az 1914-1918-as első világháború és a XIX. és XX. századi kolera második temetője az Ungvári vasútállomással szemben található. A szovjet korszakban, az 1960-as években megsemmisítették. Ezen a felszabadult temetőn hozták létre a „Вторчермет”, barakkokat és egyéb melléképületeket építettek (Жулканич Б., Філін Д., Сазарова Л., 2022; 30).

4.1.4. A Kapusanszka temető

Egy másik régi temető Ungváron a Kapusanszka utcában volt. A köznyelvben ezen a néven ismert. Az Ungvár ezen részén élő emberek temetkezésére nyitották meg. A XIX. században és a XX. század elején alapították. 1913-ban vált népszerűvé a temetkezések számára, miután Dr. Novák Endre 1913-ban az akkori Kapusanszka utcában létrehozta a ma már híres, róla elnevezett regionális klinikai kórházat és az egykori szülészeti kórházat (ma idegsebészeti osztály).

Sok elhunyt beteget - szegényeket és gyengélkedőket - temettek el a kápolnában, mivel hozzátartozóiknak nem volt pénzük arra, hogy a szülőfalujukba vigyék őket temetésre. Temetésükre a kórháztól a Kladbiscsenszka utcát nyitották meg, amely az Electron áruháztól (ma különböző kiskereskedelmi üzletek), a mai járási könyvtár melletti út túloldalán, 2-3 ház mellett húzódott a temetőig.

A temetőben nyugszanak az 1914-1918-as Szics lövészek, valamint Brovdi A., Fencik

S. és mások politikai foglyok, akiket 1944-ben a szovjet SMERSH kínozta meg a KGB börtöneiben (*Жулканич Б., Філін Д., Сазарова Л., 2022; 42*).

4.1.5. Radvánci temető

Radváncon, Ungvár egyik városrészében, amelyet 1941-ben csatoltak a városhoz, egy ősi, középkori, egyedülálló temető található.

Az andezit sziklán két templom is található. Az egyik az 1637-ben épült Szentháromság római katolikus templom, amelyet 1640-ben Lippai György esztergomi bíboros szentelt fel. Ez Ungvár második jelentős nevezetessége a Gerényi rotunda után. Sajnos, siralmas állapotban van - tető és kupola nélkül, a falak elpusztultak, és hamarosan eltűnnek. Teljesen elpusztult a templom kriptája is, ahol radvánc uralkodóit temették el, és talán magát Radvánc nemest is, akiről az egykori külvárosi falu a nevét kapta. A közelben található a Dragomer család - Imre, felesége Petronella és fia Bence - sírja.

A radvánci temetőben talált örök nyugalomra Nevickij Kosztantin atya, a helyi Keresztelő Szent János-templom plébánosa, a Munkácsi Görögkatolikus Egyházmegye címzetes kanonokja és konzisztoriális tanácsadója. A közelben van eltemetve felesége, Drohobetszka Anasztázia, aki a kárpátaljai születésű Drohobetszkij György kőrösi püspök rokona volt.

Radváncon élt a híres ukrán költő és tanár, Arhij József, akit e temetőben is eltemették (*Жулканич Б., Філін Д., Сазарова Л., 2022; 59*).

4.1.6. Az ungvári zsidók temetői

Radváncon, a radvánci temető mögött, a kőbánya bal oldalán, a lejtőn található egy régi zsidó temető. A szovjet uralom évei alatt teljesen földdel egyenlővé tették és elpusztították. Néhány megmaradt matuzsálemi sírkő emlékeztetett rá. Néhány évvel ezelőtt a temetőt a város zsidó közösségének kérésére átadták. A német külügyminisztérium, Ungvár főrabbija és a Kárpátalja megye támogatásával működő IJF Kelet-Európai Jótékonyági Alapítványnak köszönhetően sikerült helyreállítani a temetőt. Menachem Mendel Wilhelmnek, valamint a korábbi radvánci rabbi, Pinchas Adler családjának köszönhetően megtisztították, a megsemmisült sírköveket felállították, a temetőt bekerítették.

Egy másik zsidó temető, egy értékes zsidó nekropolisz, a Sahta negyedben, a Kotlyarevszkoho utcában található, egy 1909-ben épült katonai laktanya mögött. A Sahta temetőben nyugszanak a zsidó világ leghíresebb emberei: a zsidó törvénykönyv szerzője, Shlomo Hanzfried és a Mukacher Rebbe Chaim-Elozora Spir. A leghíresebb zsidó

származású emberek közül, akik munkásságukkal Ungvárt világszerte ismertté tették, Krévin Félix - író, Lucker Lev - tanár, Dvortcin Vitalij - filmrendező, Sternberg Jakiv és Roth Olekszandr - professzorok (*Жулканич Б., Філін Д., Сазарова Л., 2022; 46*).

4.1.7. Gerényi temető

A temető, ahová többnyire a környék helyi lakosai temetkeznek, a templom közelében található, amely Gerény leghíresebb épülete.

A gerényi rotunda-templom Ungvár legrégebbi kőemléke és Ukrajna egyik legrégebbi temploma, amely a 10-14. századból származik.

A templomot a Boldogságos Szűz Mária közbenjárásának templomának is nevezik, és a források Szent Anna tiszteletére történő szentelést is említenek. 2012 óta a gerényi rotunda kis bazilika státuszú, amely a Santa Maria Maggiore pápai bazilikával áll kapcsolatban.

A templom csendes helyen, egy dombon található. A templom melletti fal maradványokról két fő verzió létezik: az egyesek azt feltételezik, hogy itt kolostor állt, míg mások azt állítják, hogy Ungvár régi vára állt ezen a helyen (*Жулканич Б., Філін Д., Сазарова Л., 2022; 64*).

4.1.8. Ungdaróci temető

Az Ungvár-Munkács autópálya jobb oldalán, a helyi Boldogságos Szűz Mária születése templom mögött található az ungdaróci külvárosi falu ősi, egykor falusi temetője. Többnyire Ungdaróc és Baranya falvak egykori lakói vannak itt eltemetve. Ez a temető a temetkezések számára zárt, csak a 20 évnél régebben elhunytak hozzátartozói temetkezhetnek ide. Az utóbbi évtizedekben elhunytak számára új temetőt nyitottak.

A régi temető bejáratától jobbra található Mihalina György sírja. Mihalina György ukrán tudós, a kémiai tudományok doktora, professzor. A Munkácsi Állami Egyetem rektora (*Жулканич Б., Філін Д., Сазарова Л., 2022; 66*).

4.1.9. Domonyai temető

A régi domonyai temető valamikor a 18. század végén keletkezhetett, amikor már tilos volt a híveket a régi fatemplomban eltemetni. A falu prominens lakosainak temetéséről is ismert. Itt vannak eltemetve a helyi Boldogságos Szűz Mária mennybevételé templom rektorának, Jáckovics Sándor atyának a hamvai. A régi temetőben nyugszanak a görög katolikus pap, Kohutics Teodor atya feleségének, Dudinszka Olgának a hamvai. Dolhos Iván író, újságíró és publicista a régi domonyai temetőben nyugszik.

Fokozatosan bővült a domonyai Ungvár városrész Ungvár lakói által. Ezért az 1990-es

években új temetőt nyitottak itt, amely a régivel szemben található. Az itteni nemesi temetkezések között találjuk a Kárpátaljai Építészeti és Vidéki Múzeum első igazgatójának, Popovics Iván régésznek és tudósnek a nyughelyét.

A temető központi részén, az elhunytak temetése előtti rituális megállóhely mellett található Jurij Csori kárpátaljai író, néprajzkutató, folklorista, drámaíró és egy ötnyelvű ruszin szótár szerzőjének sírja. Kárpátalja írói és közéleti személyiségei között Vovcsok Vaszil különleges helyet foglal el (*Жулканич Б., Філін Д., Сазарова Л., 2022; 67*).

4.2. A Kálvária temető múltja és jelene

A XVII. században a szatmári püspökséghez tartozó Ungvár római katolikus plébániája a szőlőskertekkel borított Dajbóvec-hegyet választotta a kálvária helyéül, amelynek a Vinohradna-hegy volt az elnevezése. Egy 1763-ban készült térképen még nincs temető a helyén, csupán a kálvária egyes stációi vannak feltüntetve (7 ábra).

7. ábra. A Kálvária út Ungvár 1763-as térképén

Forrás: *Plan Profil und Prospect der Festung und Stadt Unghwar an den Fluss Ung in Königreich Hungarn belegen nebst ihren gantzen Territorii ...*, 1763

<https://maps.hungaricana.hu/>

Ami a kálvária temetőt illeti, a keresztény hívőket valamikor a tizennyolcadik század végén kezdték oda temetni. 1783-ban, II. József császár uralkodása alatt számos törvényt és egyházi reformot fogadtak el. Az egyik császári utasítás megtiltotta, hogy az embereket templomi területen temessék el.

A „Kálvária” nevét a temetőben található Jézus Krisztus keresztútjának jeleneteiről kapta. A stációk arra emlékeztetik a keresztényeket, miként követték egymást az események Jézus földi életének utolsó óráiban.

A temetőhöz 1830 óta ismert Kálvária utca vezetett. Az 1800-as évek elején már térképen is felt volt tüntetve a temető. Látszik hogy a mai temető keleti részén voltak az első temetkezések (9. ábra).

8. ábra. A Kálvária út és a temető a II. katonai felmérés térképén (1836–1840)

Forrás: www.maps.arcanum.com

Később az utca másik oldalán is elkezdtek temetni az elhunytakat. Egy 1863-as Kataszteri térképen már az utca mindkét oldalán sírokkal találkozhatunk (10. ábra).

Egy 1933-as térképen már a temető északi része is fel van tüntetve (11. ábra).

A szovjet uralom évei alatt a temetőhöz vezető Kálvária utcát átnevezték Tiha utcára. Területén 14 kápolna volt, amiből jelenleg csak 10 maradt épségben az 1-3. és az utolsó 14. kápolnán kívül (4. melléklet). Pontos helyük nem ismert mivel a szovjet totalitárius kommunista rendszer évei alatt elpusztultak.

Kálvária történetét az 1980-as és 1990-es években részben Filip Ludvig és György, valamint Szaharova Ludmilla, a Kárpátaljai Helytörténeti Múzeumban működő műemlékvédelmi osztály munkatársa kutatták. A Kálvária jelenlegi kutatását Zsuljánics Borisz, az Ungvári Nemzeti Egyetem kutatója folytatja.

9. ábra. Ungvár kataszteri térképének részlete 1863-ból

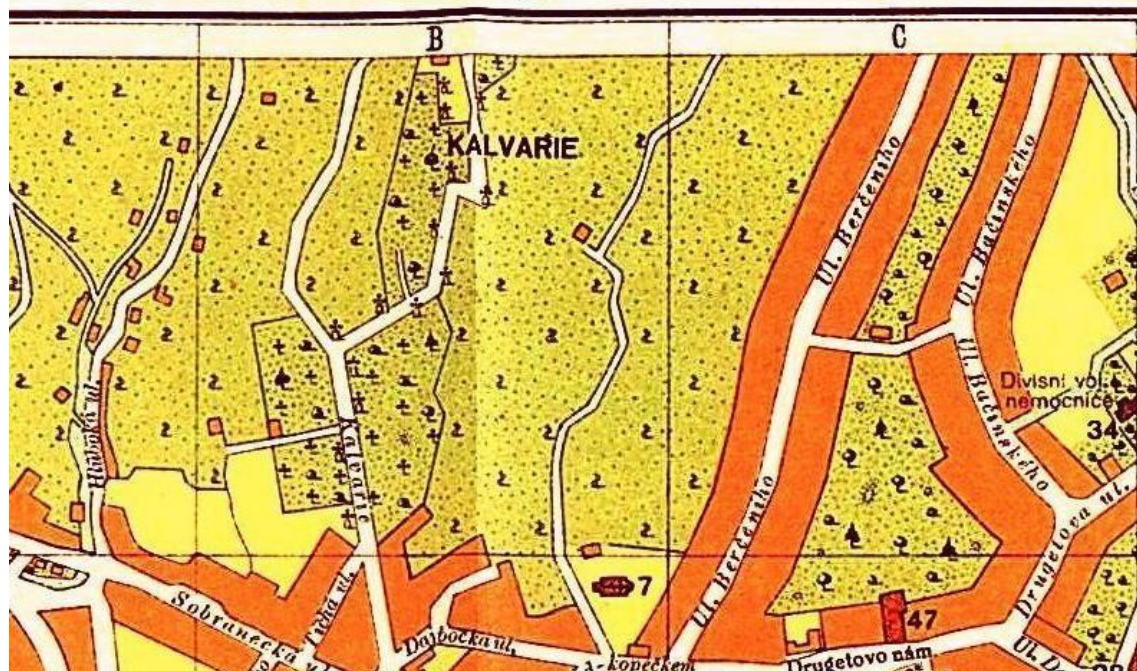
Forrás: www.maps.arcanum.com

A temető területe a szakirodalom alapján 6 hektár. A vizsgált anyagok alapján a temetőt feltételesen szektorokra osztották. A Kálvárián 12 ilyen szektor található. Az első szektor a Tiha utca jobb oldalán található, az utca utolsó házatól kezdve, továbbá a 2., 3., 11. szektorok a bal oldalon, egészen a kápolnáig. A Tiha utca bal oldalán a temető Nepomuki Szent János római katolikus szent kápolnájával kezdődik, aki nem volt hajlandó elmondani IV. Vencel cseh királynak felesége, Ilona bajor hercegnő gyónásának titkát, amikor a prágai püspökség általános helynöke és a királyi udvar prédikátora volt, mivel rossz viszonyban volt a királlyal. E visszautasításáért a feldühödött király elrendelte, hogy tartóztassák le, kínozzák meg, majd a Károly hídról a Vltava folyóba dobják. 1729-ben XIII. Benedek pápa szentté avatta Nepomuki Jánost. A cseh szent emlékművét kezdetben a Kis-Ung partján állították fel.

A szovjet hatóságok lerombolták a kápolnát, a szobrot pedig 1937-ben a radvánci Szentháromság-templomba helyezték át. 2011 április 24-én a kápolnát felállították és május 16 megszentelték a Kálvária temető területén.

Ettől a Nepomuki Szent János kápolnától a Tiha utca bal oldalán kezdődik Kálvária egyik legrégebbi, nyolcadik szektora, amelytől a temető tovább folytatódik, a 4., 5., 6., 7., 9., 10. szektorok a Hősök utcától a Szent Kereszt Felmagasztalása templomig, amelytől balra, a

Orientační plán města Užhorodu

10. ábra. A kálvária egy 1933-ban készült Csehszlovák térképen

Forrás: Orientační plan města Užhorodu, 1933.

Kamjanna utca túloldalán található a 11. szektor. A 12. szektor a Dicsőség-hegy hátsó részétől a temető végéig tart. Ide tervezték eltemetni az 1941-1945-ös Nagy Honvédő Háború ungvári veteránokat (Жулканич Б., Филип Д., Сазарова Л., 2022; 75).

4.3. A temető szerkezete

A temető térképének elkészítését követően lemértük a területét, ami ha a kataszteri térképen bejelölt határvonalat vesszük figyelembe 8,6 ha. A temető nagy részén azonban nem találhatóak sírok. Ha csak azokat a területeket vesszük figyelembe, ahol sírok vannak, akkor ez a terület 7,1 ha.

A temető infrastruktúrája jól ki van építve, a fontosabb utak aszfaltozott burkolattal rendelkeznek. A sírkert közepén jól felszerelt ravatalozó biztosítja a kegyeletteljes búcsúzást a halottaktól. A ravatalozó mögötti területen szilárd burkolatú parkoló található.

Számos emlékmű található a temető területén, többek között a II. Világháború Áldozatainak, a Mennyei Század, az Ukrajna Szabadságáért és Függetlenségéért elhunytak és a Malenkij Robot áldozatainak emlékére is állítottak emlékművet (4. melléklet).

A temető területén temetkezési vállalat is működik, melynek épületei a temető területén helyezkednek el.

Az elvégzett kutatás során 2266 képet sikerült elkészíteni a magyar sírkövekről. Ezek feldolgozását követően az adatbázisba felkerült 4250 név, amiből 4117 latin és 133 ciril betűs feliratu.

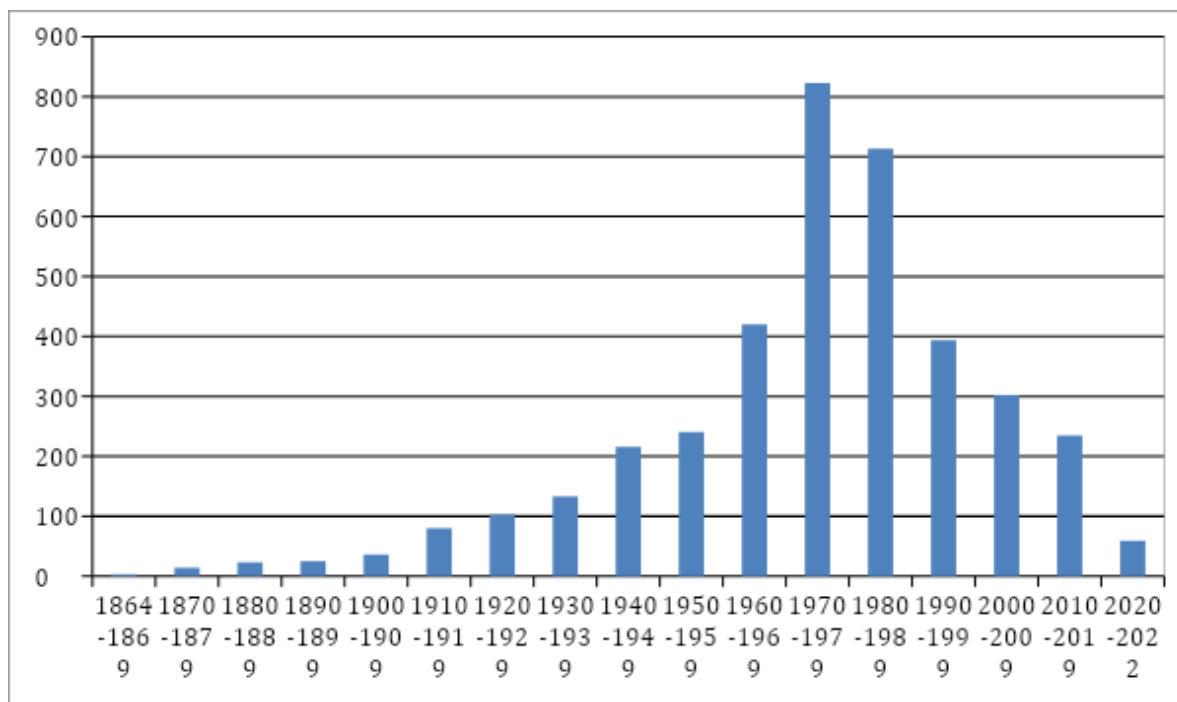
A statisztikai elemzéshez a halálozási adatokat használtuk 10 éves felbontásban. Következő eredmények születtek (11. ábra):

1864-1869-es évek között a temetőben 3 (min.) magyar név maradt meg, ebből két sír található a temető déli részén és az egyik pedig délkeleti részén.

1870-1879-es évekből 14 magyar temetkezési helyet találtunk. Ezek szanaszét helyezkednek el a temető területén, de a java részük a temető déli részén összpontosul. Ebben az időben volt eltemetve az ungvár egyik híres személyisége Fincicky Zoltán.

1880-1889-es évekből 23 magyar sírja található a temető területén. Ezek jelentős része a temető keleti részén helyezkednek el.

1890-1899-es évekből 25 magyar van eltemetve a temetőben. Nagy részük a temető délkeleti részén összpontosulnak. Ebben az időszakban volt eltemetve az ungvár egyik híres személyisége Telendy Antal.

11. ábra. Magyar vonatkozású temetkezések száma 10 éves felbontásban a Kálvária temető területén

Forrás: Saját szerkesztés a halálozási adatok alapján

1900-1909-es évek között 36 magyar sírhely található a temető területén. Ezek nagy számban a temető középső és déli részén helyezkednek el.

1910-1919-es évek között 80 magyar sírhelyet találtunk. Ezek szanaszét helyezkednek el a temető területén, de a java részük a temető nyugati részén található meg. Ebben az időben volt eltemetve az ungvár egyik híres személyisége Dr. Fincicky Mihály.

1920-1929-es évek között 103 magyart temettek el a temetőben. Ezek nagy számban a temető középső és déli részén helyezkednek el.

1930-1939-es évek között 133 magyar névvel bővült a temető. Ezek szanaszét helyezkednek el a temető területén, de a jelentős részük a temető középső részén koncentrálódik.

1940-1949-es évek között 216 magyar név maradt meg. Ezek szanaszét helyezkednek el a temető területén, de a java részük a temető középső és déli részén találhatóak meg. Ebben az időben volt eltemetve ungvár egyik híres személyisége Gáár Iván.

Az 1950-1959-es évekből 240 magyar sír van. Ezek szanaszét helyezkednek el a temető területén, de a java részük a temető középső és déli részén találhatóak meg. Ebben az időben volt eltemetve Ungvár több híres személyiségei Erdélyi Béla és Fülöp Árpád.

Az 1960-1969-es évekből 420 magyar nevet találtunk. Ezek szanaszét helyezkednek el a

temető területén, de a java részük a temető keleti részén találhatóak meg.

1970-1979-es évek között a legtöbb (823) magyar név található meg a temetőben. Ezek szinte a temető mindegyik részén megtalálhatóak. Ebben az időben volt eltemetve ungvár több híres személyisége is, köztük Boksay József.

Az 1980-1989-es évek közötti időszakból 713 magyar nevet találtunk. Ezek szinte a temető mindegyik részén megtalálhatóak. Ebben az időben volt eltemetve Ungvár több híres személyisége, pl. Zádor Dezső, Dr. Fedinecz Sándor és Kocka András.

Az 1990-1999-es évek közötti időszakból 394 magyar temetkezési hely maradt meg. Ezek a temető egész területén megtalálhatóak. Ebben az időben volt eltemetve ungvár több híres személyisége, mint pl. Márton István.

2000-2009-es évek között 302 magyart temettek el a temetőben. Ezek szinte a temető mindegyik részén találhatóak meg. Ebben az időben volt eltemetve az ungvár több híres személyisége Balahuri Eduárd.

2010-2019-es évek között 235 magyar sírhely található meg a temető területén. Ezek szinte a temető mindegyik részén találhatóak meg. Ebben az időben volt eltemetve az ungvár több híres személyisége Balogh Klára.

2020-2022-es évek között 59 magyart helyeztek végső nyugalomra a temetőben. Ezek szinte a temető mindegyik részén megtalálhatóak.

1800-as évekből összesen 59 magyar sír maradt meg. Ezek mindegyikén latin betűs a felirat. A sírok többsége a temető délkeleti részén összpontosul. Ezekben az időkben volt eltemetve Bánóczy Ferenc, Telendy Antal (*1. melléklet*).

1900-as évekből összesen 3158 magyar sír maradt meg. Ezekből 74 ciril betűs feliratú, a többi 3084 pedig latin feliratú. Ezek szinte a temető mindegyik részén találhatóak meg. Ezekben az időkben volt eltemetve Boksay József, Erdélyi Béla, Kocka András és Zádor Dezső (*2. melléklet*).

2000-es években 596 magyar sírhelyet számoltuk össze. Ezekből 51 ciril betűs feliratú, a többi 545 pedig latin feliratú. Ezek szinte a temető mindegyik részén találhatóak meg. Ezekben az időkben volt eltemetve Balahuri Eduárd, Balogh Klára és Sütő János (*3. melléklet*).

4.4. Híres magyarok a Kálvária temetőben

Balahuri Eduárd

Balahuri Eduárd (1931.09.24, Huszt - 2004.01.26, Ungvár) - történész, régész, és pedagógus. Az Ungvári Egyetemen szerzett diplomát, a Kárpátaljai Helytörténeti Múzeum tudósaként dolgozott (1955-1958), a Társadalomtudományi Intézet doktorandusza (1983), szakterülete Felső-Tisza-vidék bronzkori népének története. 1961-től az Ungvári Egyetemen dolgozott, előbb asszisztensként, előadóként, adjunktusként, az ókori és középkori történelem tanszék vezetőjeként (1993), a történelem tanszék dékánjaként (1991-1996). Balahuri a régió szakmai régészetének megalapítója és szervezője, 180 publikált mű szerzője, köztük monográfiák szerzője. Kezdeményezője és szervezője az orosz, magyar, szlovák és román régészek közös régészeti expedícióinak a Felső-Tisza-vidék (Верхне Потисся) régészeti emlékek tanulmányozására (*Пон И., 2001; 81*).

12. ábra. Balahuri Eduárd sírköve

Saját felvétel

Balogh Klára

Balogh Klára (1928.07.17, Ungvár - 2018.06.9, Ungvár) - koreográfus. A Szovjetunió

Népi Művésze (1974). Az Ungváron szerzett diplomát az Ungvári Zeneművészeti Főiskolán (1947). 1946-tól művész, később balett szólista, 1959-től a Kárpátaljai Népdalkör koreográfusa. Koreográfiái a néptáncok etnográfiai jellegzetességein alapulnak. Jelentős mértékben hozzájárult a kárpátaljai nemzeti kisebbségek néptáncainak megőrzéséhez, a kárpátaljai kórus műsorát szlovák, magyar, német, cseh táncok mintáival gazdagította etnikai integritásban. Részt vett az ukrán kultúra évtizedeiben Moszkvában, Fehéroroszországban, Kazahsztánban, nemzetközi fesztiválokon Hollandiában, Franciaországban, Magyarországon és Szlovákiában (*Пон И., 2001; 82*).

13. ábra. Balogh Klára sírköve

Saját felvétel

Boksay József

Boksay József (1891.10.2, Gyertyánliget, - 1975.10.19, Ungvár). Budapesti Képzőművészeti Főiskolán tanult (1910-1914) Révész Imre tanár úrnál. 1918-tól Ungváron művészként és tanárként dolgozott. Boksay nagy figyelmet fordított a művészeti ifjúság nevelésére. Erdélyi Bélával együtt megszervezte az első művészeti iskolát Kárpátalján. Tagja volt a Kárpátaljai Rusz Képzőművészeti Dolgozók Társaságának. Az első világháború idején

Boksay Józsefet az osztrák-magyar hadsereg közlegényeként mozgósították. 1915-ben az oroszok fogságába esett. Hosszas turkesztáni vándorlás után Boksay Közép-Ukrajnában kötött ki, ahol N. Hrabovszki Katerinoszlav tartományi földbirtokos, meglátva a fiatalember tehetségét, könyvtárat, olajfestékeket bocsátott a művész rendelkezésére, és megteremtette az alkotás feltételeit. Ezután kezdett el Boksay ukrán tájképeket, zsáner kompozíciókat alkotni, és kommunikálni a parasztokkal és családjaikkal. 1951 és 1957 között Boksay a Lembergi Állami Iparművészeti és Díszítőművészeti Intézet (ma Lembergi Nemzeti Művészeti Akadémia) docenseként dolgozott (*Островский Г., 1967*).

14. ábra. Boksay József sírköve

Saját felvétel

Dr. Fedinecz Sándor

Dr. Fedinecz Sándor (1897.06.13, Kistrákóc - 1987.04.07, Ungvár) - híres kárpátaljai sebész. Tehetségének köszönhetően professzori címet és a tudományok kandidátusa címet kapott doktori disszertáció nélkül. Ő maga próbálta megmenteni az NKVD által megsebesült püspök-vértanút, a később szentté avatott Romzsa Tódor. 23 éven át vezette a sebészeti tanszéket. 2014. november 17-én Ungváron, a Novák Regionális Klinikai Kórház új sebészeti épületének közelében felavatták a neves kárpátaljai sebész professzor, Fedinecz Sándor

mellszobrát. A ház, ahol élt, Kárpátalja helytörténeti emlékhelye lett (Жулканич Б., Філін Д., Сазарова Л., 2022; 184).

15. ábra. Dr. Fedinecz Sándor sírköve

Saját felvétel

Erdélyi Béla

Erdélyi Béla (1891.05.25, Kelemenfalva, Kárpátalja - 1955.09.19, Ungvár) - festő. A Budapesti Képzőművészeti Főiskolán tanult. Munkácson kezdett festő tanárként dolgozni, majd 1922-től tizenkét évet töltött külföldön. Először Münchenben tevékenykedett, Párizsban 1931-1937, a Gargillesse művésztelepen festett. 1938-ban véglegesen Ungváron telepedett le. Tanított, szabadiskolát vezetett, megszervezte a Kárpátaljai Képzőművészek Egyesületét. 1946-1949 között a területi képzőművészeti szövetség elnöke volt. 1929-ben először rendezte meg az egyéni kiállítását Prágában és Ungváron. 1945-től részt vett az ukrajnai kiállítási életben, Moszkvában is megjelent. Halála után több emlékkiállítást is rendeztek munkáiból, melyek az ungvári múzeumban megtekinthetők (Dupka Gy., Fuchs A., 2017; 67).

16. ábra. Erdélyi Béla sírköve
Saját felvétel

Fincicky Mihály

Fincicky Mihály (Csepely, 1842–Ungvár, 1916): jogász, műfordító, népköltészet gyűjtő, Ungvár polgármestere (1891–). Az 1860-as években társaival 339 népdalt és 92 mesét gyűjtöttek össze. Ennek a kárpáti (ruszin) népköltészeti anyagnak az eredeti szövege elveszett vagy elrejtett. Népdalgyűjteménye magyar fordításban 1870-ben jelent meg a Kisfaludy Társaság Hazai, nem magyar ajkú népköltészet tára c. sorozatában. Nyugdíjba vonulása után a népmese-gyűjteményből általa fordított 40 esszé csak 1970-ben jelent meg. Hasonló indíttatású szlovák és román fordításai közül kiemelkedik ukrán (ruszin) magyar nyelvű népdal- és népmese fordításai. Néprajzi szempontból is figyelemre méltó az Osztrák-Magyar Monarchia XVIII. kötetében megjelent Ung vármegye c. dolgozata (Sztripszky H., 1916).

17. ábra. Fincicky Mihály sírköve

Saját felvétel

Fülöp Árpád

Fülöp Árpád (Nyárádszentbenedek, 1863. március 9. - Ungvár, 1953. január 29.) : kárpát ukrajna magyar írója. Tanulmányait a kolozsvári egyetemen végezte, bölcsészettudományi karon. Magyar-latin tanárként került Ungvárra. Ott is nyugdíjba vonult több évtizedes tanítás után. Verseit, színdarabjait a XIX. sz.-i magyar irodalmi hagyomány jegyében írt. Első művei – versek, tanulmányok, cikkek – az erdélyi lapokban jelentek meg. Az Ungvári Gyöngyösi Irodalmi Egyesület alapító tagja volt. Jártas volt a fafaragás művészetében, juharból és szilból faragta a székely motívumú bútorokat, amelyeket Móricz Zsigmond megcsodált, amikor meglátogatta (*Sándor L., 1963*).

18. ábra. Erdéli Béla sírköve

Saját felvétel

Gáár Iván

Gáár Iván (Győrsziget, 1865. június 22. – 1946, Ungvár) - nyomdász. Elemi iskoláit Győrött végezte, ugyanitt nyomdász. 1887-től önálló vállalkozóként bérbe vette a Pannónia Nyomdát. Kiadója lett a Hazánk c. lapnak, melyet 1889. április 7-étől szeptember 19-éig szerkesztett. Kiadója volt a Gárdonyi Géza által szerkesztett Garabonciás Diák c. satirikus lapnak is.

1891-ben Ungvárra költözött. 1894-ig a nyomdaiparban dolgozott, majd tisztviselő. 1927-től Ungvár polgármester-helyettese a visszacsatolásig. A katonai megszállás ideje alatt

polgármester. Ügyvezető alelnöke a ruszinszói kerületi szocialista pártnak. 1939-ben az ungvári Gyöngyösi Irodalmi Társaság rendes tagja. Írásai jelentek meg az Ung, a Határszéli Újság c. lapokban, valamint a Gyöngyösi Irodalmi Társaság évkönyvében (1942).

A Győri Hírlap 1939-es évfolyama Ungvári esetek a cseh uralom idejéből címmel közölte cikksorozatát (https://www.gyorikonyvtar.hu/gyel/index.php/Ga%C3%A1r_Iv%C3%A1n).

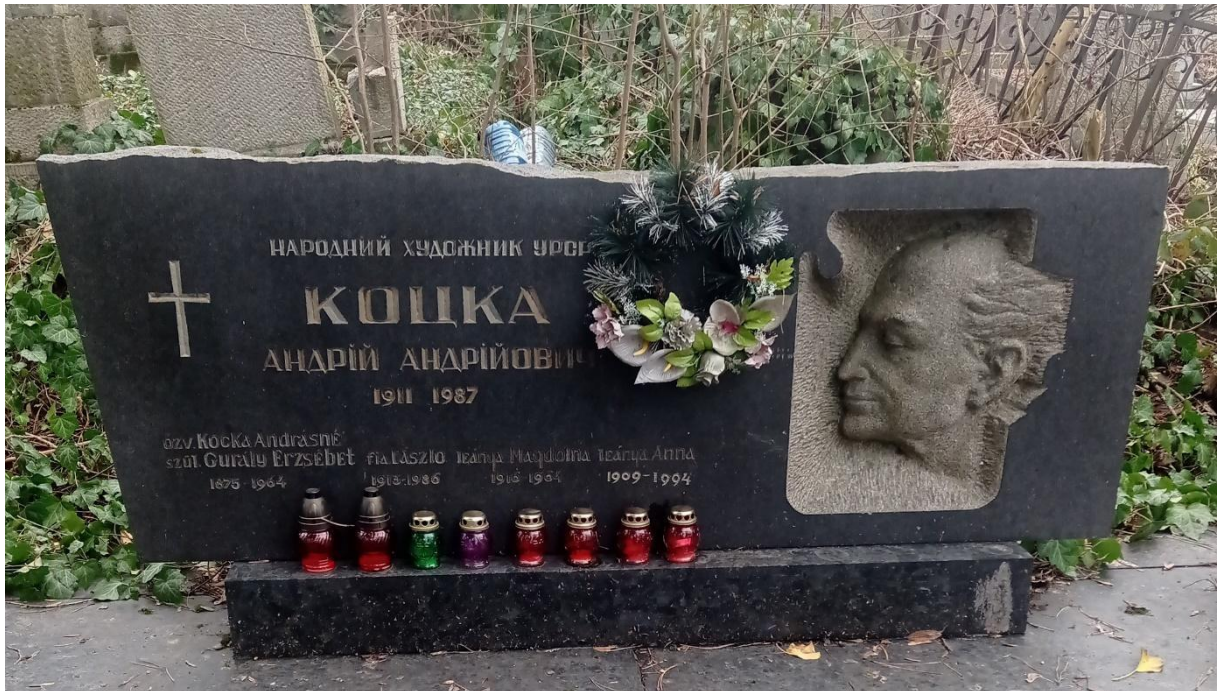
19. ábra. Gáár Iván sírköve

Saját felvétel

Kocka András

Kocka András (1911.05.23, Ungvár - 1987.11.3, Ungvár) - híres ukrán festőművész, a tájkép, a portré és a csendélet mestere, a kárpátaljai festészeti iskola egyik legragyogóbb képviselője. Az Ukrán SZSZK kitüntetett művésze (1971). Az Ukrán SZSZK népi iparművésze (1982). 1931-ben végzett az Ungvári Állami Festő iskolában. Erdélyi Béla és Boksay József tanítványa volt. Tanulmányait a római Képzőművészeti Akadémia monumentális festészet tanszékén folytatta, 1942-ben diplomázott. 1946 óta tagja az Ukrán Képzőművészek Szövetségének. 1977 óta tagja a Szovjetunió Művészek Szövetsége elnökségének és az Ukrán SZSZK Művészek Szövetsége elnökségének. Művészeti kiállítások résztvevője 1932 óta. A művész műveit számos múzeumi és magángyűjteményben őrzik Ukrajnában (Ukrán Nemzeti Művészeti Múzeum, Kárpátaljai Művészeti Múzeum stb.) és

külföldön (Пон II., 2001; 223).

20. ábra. Kocka András sírköve

Saját felvétel

Márton István

Márton István (1923.11.24, Szófia falu - 1996.01.14, Ungvár) - zeneszerző, zongorista, tanár. Az Ukrán SZSZK kitüntetett művésze (1965). Az ukrán (1952) és a magyarországi (1992) komikus társaságok tagja. Az Ungvári Egyetemen szerzett diplomát. Az Ungvári Zeneművészeti Főiskolán szerzett diplomát (1949), ahol azóta is tanított. 1963-tól a Kárpátaljai Filharmónia (Ungvár) művészeti vezetője; 1975-96-ig az "Ungvári dallamok" népzenei együttes vezetője, amelynek több mint 250 eredeti feldolgozást készített magyar, szlovák, román és kárpátaljai népi dallamokból. Vonósokra, fúvós hangszerekre írt művek, magyar és ukrán költők szavaira írt románcok, ukrán és külföldi dalok feldolgozásai, gyermek zene szerzője (Пон II., 2001; 247).

21. ábra. Márton István sírköve
Saját felvétel

Zádor Dezső

Zádor Dezső (1912.11.20, Ungvár - 1985.09.16, Lemberg) - zongoraművész, orgonista, karmester, zeneszerző, tanár. 1930-tól zongora, orgona és karmesteri szakon tanult a prágai zeneakadémián. 1936-tól 1938-ig népdal kutatással foglalkozott, ugyanekkor állította össze 156 ruszin népdalból álló gyűjteményét. 1938. február 1-től az Ungvári Tanítóképző Akadémián helyettesítő tanári kinevezést kapott. 1942-től az Ungvári Leánygimnázium tanára lett. Ekkor publikálta a Kárpát Tudományos Egyesület Hajnal lapjának 3. és 4. számában „A ruszin népdalköltészet kolomijkái” című kutatását. 1945 után négy évig az Ungvári Állami Zeneművészeti Szakközépiskola igazgatója volt. 1953-ban az ungvári Filharmónia művészeti vezetője volt. 1963-ban a Lembergi Zeneművészeti Főiskola tanára lett. 1978-ban a Lembergi Zeneakadémia zeneszerzés professzorává nevezték ki (*Iton II., 2001; 175*).

*22. ábra. Zádor Dezső sírköve
Saját felvétel*

KÖVETKEZTETÉSEK

A szakirodalom szerint a temető mérete több 6 hektár, méréseink alapján a temető kataszteri térképen megjelenített határát figyelembe véve pontosítottuk az adatot. eredményeink szerint a sírkert területe 8,6 hektár. De ha csak azokat a területeket vesszük figyelembe, ahol sírok találhatóak akkor is 7,1 hektár az eredmény. Ez a különbség azzal magyarázható, hogy a szakirodalom régebbi adatokat használ, viszont az évek során a sírok száma folyamatosan nő így a temetkezésekkel borított terület mérete is nagyobb lett.

Ha megvizsgáljuk a magyar sírok keletkezésének idejét azt tapasztaljuk, hogy az 1864 előtti időszakból nem maradt fenn magyar sír, legalábbis nincs rajta felirat. Ahogyan közelítünk a jelen idő felé egyre több magyar névvel találkozunk a sírfeliratokon. A legtöbb magyar a 70-es években lett eltemetve a temetőben, számszerint 823 fő. A következő évtizedtől kezdve a magyar sírfeliratok száma fokozatosan csökken és minden évtizedből egyre kevesebb magyar felirattal találkozhatunk. Ez is mutatja, hogy az egykoron több mint 8 ezer fő feletti magyar közösség száma folyamatosan csökken. A születésszámok csökkenése és az asszimiláció mellett, a 80-as évektől megélnékvült a magyarok kivándorlása is a városból. A 2010-es évet követően egyre több idős vándorolt ki magyarországra a magasabb nyugdíj reményében és sokukat már idegen földön helyezik végső nyugalomra.

A magyar sírok a temető egész területén megtalálhatóak, nincs konkrét terület, ahol kifejezetten magyar sírok lennének csak. Különösen nagy koncentrációban találkozhatunk magyar sírfeliratokkal a temető délkeleti középső (a ravatlozótól nyugatra lévő), és északkeleti részén. A temető területének nyugati részén a II. világháborúban elhunyt katonák vannak eltemetve, míg délnyugati területén park található, dupla fasorral.

Jóval kevesebb magyar sírral találkozhatunk a ravatalozótól északra elhelyezkedő területeken, illetve a temető északkeleti csücskében.

Összegezve kutatásunk során megállapítottuk, hogy:

- a temető mérete 8,6 hektár
- a sírokkal borított terület 7,1 hektár
- 2266 magyar feliratu sír található a temetőben
- 4250 magyar név található a temető sírjaira feltüntetve, melyekből 4117 latin és 133 ciril betűs feliratu.
- A 70-es évektől csökken a magyar sírok száma, ami a városi magyarság számának csökkenésével magyarázható.
- A legtöbb híres magyar sírja jó állapotban található a temetőben.

ÖSSZEFOGLALÁS

A munka első fejezetében rövid betekínést kaptunk az Ungvár földrajzi elhelyezkedéséről, a város rövid történetéről, hogy milyen településeket hozzá csatolták, természeti adottságairól illetve a népeségéről.

Második fejezetben felkutattuk szakirodalmakat, hasonló jellegű munkákat és röviden bemutattuk azokat. Tiszta képet kaptunk arról, hogy hogyan kutatták meg más-más temetőket, illetve a legfrisebb kutatási eredményeket a Kálvária temetőről.

A harmadik fejezetben leírtuk, hogy milyen kutatási módszereket alkalmaztuk a kutatásunk során. Konkrétan feljegyeztük, hogy milyen módszerek és eljárások segítségével térképünk fel a temető területét és részegységeit. Hogyan és mi segítségével vettük fel a sírok koordinátáit. Elkészítettük az adatbázist a sírköveken szereplő feliratok alapján.

A negyedik fejezetben bemutattuk a kutatás során kapott eredményeket. Röviden megismertettük Ungvár más temetkezési helyeivel. A szakirodalom és a régi térképek alapján leírtuk a Kálvária temető történetét, hogy alakult ki, hogyan változott a területe évek során. Az elkészült adatbázis adatait hozzá adtuk a térképhez, hogy feltudjuk tüntetni a sírok elhelyezkedését. Statisztikai vizsgálatot végeztünk, így tiszta képe kaptunk arról, hogy kik hol vannak eltemetve, korszakonként hogyan változott a sírok mennyisége. Végezetül pedig megismertettük egy párs híres ungvári magyar személyiséggel, akik az életük folyamán sokat tettek a városért, vidékünkért.

FELHASZNÁLT FORRÁSOK JEGYZÉKE

1. Dobos S. – Molnár D. E. 2020: „Őrzeni kincses temetőket” A beregszászi köztemető egykori római katolikus sírkertje. Beregszász-Ungvár, „RIK-U” Kft.
2. Dupka Gy. – Fuchs A. 2017: Kárpátaljai magyar képzőművészek arcképcsarnoka. Ungvár – Budapest, Intermix Kiadó
3. Gaal Gy. – Gránitz M. 2010: Örök Házsongárd. Budapest, Pharma Press
4. Gulácsy G. 2009: A munkácsi (kamjankai) régi magyar temető. Ungvár, Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség
5. Kovács S. 1999: Kárpátaljai útravaló, Püski Budapest
6. Orientační plan města Užhorodu, 1933. Vojenský zeměpisný ústav v Praze - Publication Průvodce po Československu, část 2. Země Slovenská a Podkarpatoruská, third edition, published by publishing house Orbis in Prague.
https://hu.wikipedia.org/wiki/Ungv%C3%A1r#/media/F%C3%A1jl:Orienta%C4%8Dn%C3%AD_pl%C3%A1n_m%C4%9Bsta_U%C5%BEhorodu.jpg
7. Sándor L. 1963: Egy székely szépműves. Uzsgorod, Naptár
8. Sztripszky H. 1916: Fincicky Mihály. Ethn.
9. Жулканич Б. – Філіп Л. – Сахарова Л. 2022: Ужгородський некрополь Кальварія Відкрита книга пам'яті. Ужгород, ТОВ «РІК-У»
10. Островский Г. 1967: Иосиф Бокшай. Москва : Советский художник
11. Поп И. 2001: Энциклопедия Подкарпатской Руси. Ужгород
12. Торпоі Ї. 2022: Закарпаття очима угорців. Ужгород – Берегово, Видавництво ПП «Аутдор - Шарк», 65 ст.
13. <https://old.rada-uzhgorod.gov.ua/uzhgorod/koncepcia3>
14. <http://ipkey.com.ua/uk/faq/1087-what-is-gps-navigator.html>
15. <https://waymaps.ua/gps-global-positioning-system-navihatsija-shcho-tse-take-i-ia-kratsiue/>
16. <https://qgis.org/uk/site/>
17. <https://maps.hungaricana.hu/>
18. www.maps.arcanum.com

ÁBRÁK JEGYZÉKE

1. ábra:	14
2. ábra:	15
3. ábra:	16
4. ábra:	18
5. ábra:	19
6. ábra:	19
7. ábra:	25
8. ábra:	26
9. ábra:	27
10. ábra:.....	28
11. ábra:.....	30
12. ábra:	32
13. ábra:	33
14. ábra:	34
15. ábra:	35
16. ábra:.....	36
17. ábra:.....	37
18. ábra:	38
19. ábra:	39
20. ábra:	40
21. ábra:.....	41
22. ábra:	42

РЕЗЮМЕ

У першому розділі роботи ми коротко ознайомилися з географічним розташуванням Ужгорода, його короткою історією, населеними пунктами, які були приєднані до нього, його природними багатствами та населенням.

У другому розділі ми провели дослідження літератури та подібних робіт і коротко представили їх. Отримали чітке уявлення про те, як досліджувалися різні кладовища, а також найновіші дослідження цвинтаря "Кальварія".

У третьому розділі ми описуємо методи дослідження, які ми використовували у нашому дослідженні. Зокрема, ми записали методи і процедури, які ми використовували для картографування території і частин кладовища. Як і за допомогою яких засобів ми фіксували координати могил. Ми створили базу даних на основі написів на надгробках.

У четвертому розділі ми представили результати нашого дослідження. Коротко представили інші кладовища Ужгорода. На основі літератури та старих карт ми описали історію кладовища Кальварія, як воно було засноване і як змінювалася його площа з роками. Ми додали дані з бази даних на карту, щоб відобразити розташування могил. Було проведено статистичний аналіз, щоб отримати чітке уявлення про те, хто де похований і як змінювалася кількість могил від одного періоду до іншого. І наостанок, ми згадали низку відомих угорських особистостей з Ужгорода, які за час свого життя зробили багато для міста та нашого краю.

Також наше дослідження показало, що:

- розмір кладовища становить 8,6 га
- площа, вкрита могилами, становить 7,1 га
- на кладовищі знаходиться 2266 могил з угорськими написами
- на могилах кладовища вигравірувано 4250 угорських імен, з яких 4117 - латиницею, 133 - кирилицею.
- З 1970-х років кількість угорських могил зменшується, що можна пояснити зменшенням кількості угорців у місті.
- Більшість відомих угорських могил на кладовищі перебувають у доброму стані.

NYILATKOZAT

Alulírott **Dmitrienkó Dániel**, földrajz szakos hallgató kijelentem, hogy szakdolgozatomat a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Földtudományi és Turizmus Tanszékén készítettem turizmus diploma megszerzése céljából.

Kijelentem, hogy szakdolgozatomat más szakon korábban nem védtem meg, saját munkám eredménye és csak hivatkozott forrásokat használtam fel.

Tudomásul veszem, hogy szakdolgozatomat a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola könyvtárában a kölcsönözhető könyvek között helyezik el.

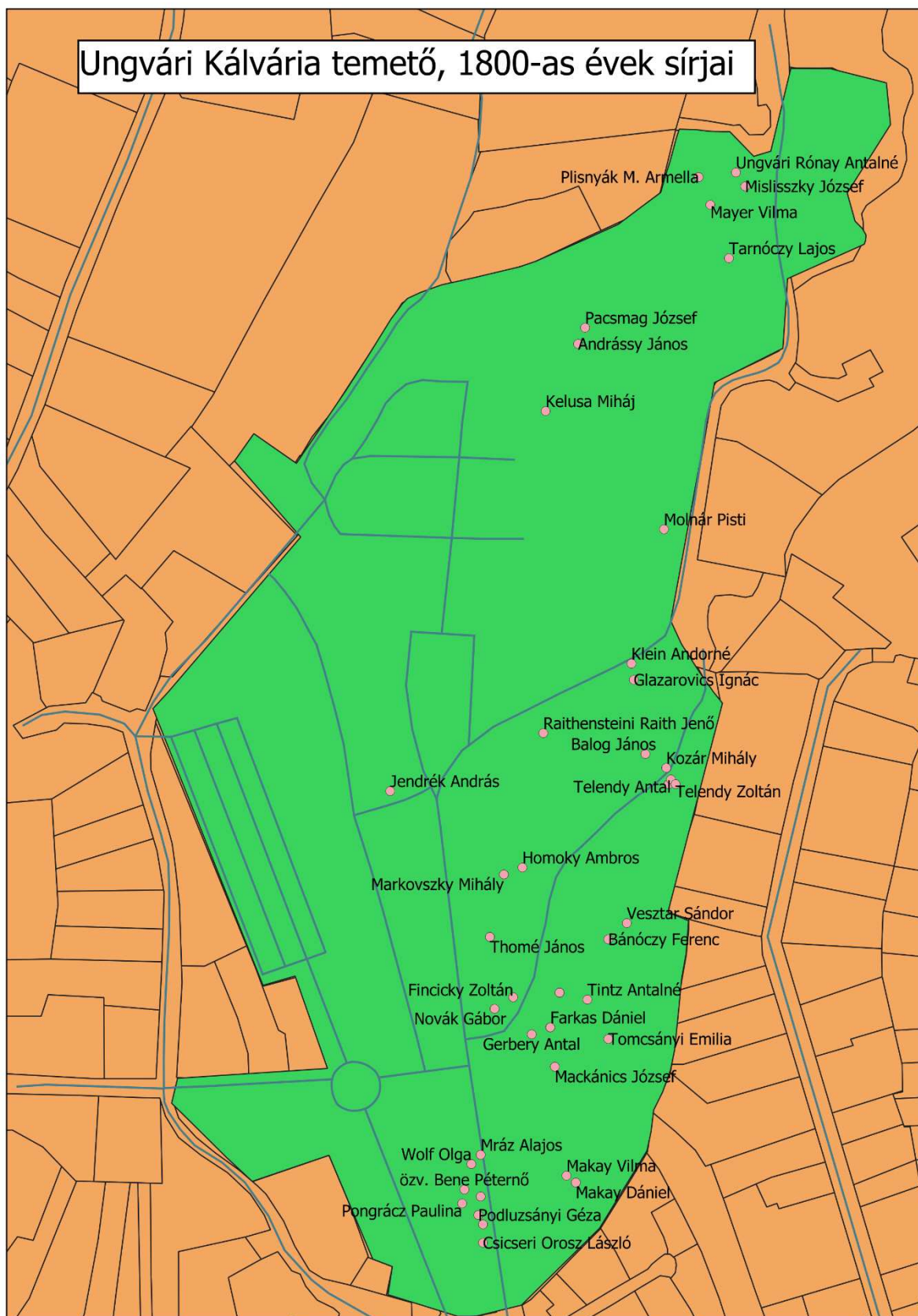
KÖSZÖNETNYILVÁNÍTÁS

Ezúton szeretnék köszönetet mondani témavezetőmnek, Dr. Molnár D. Istvánnak. Köszönöm, hogy segítségemre volt, bármilyen problémával is fordultam hozzá. Köszönöm, hogy türelmes volt hozzám. Hálás vagyok értékes és állandó tanácsaiért. Köszönöm építő jellegű kritikáit, amelyek hasznosnak bizonyultak a szakdolgozat megírásakor.

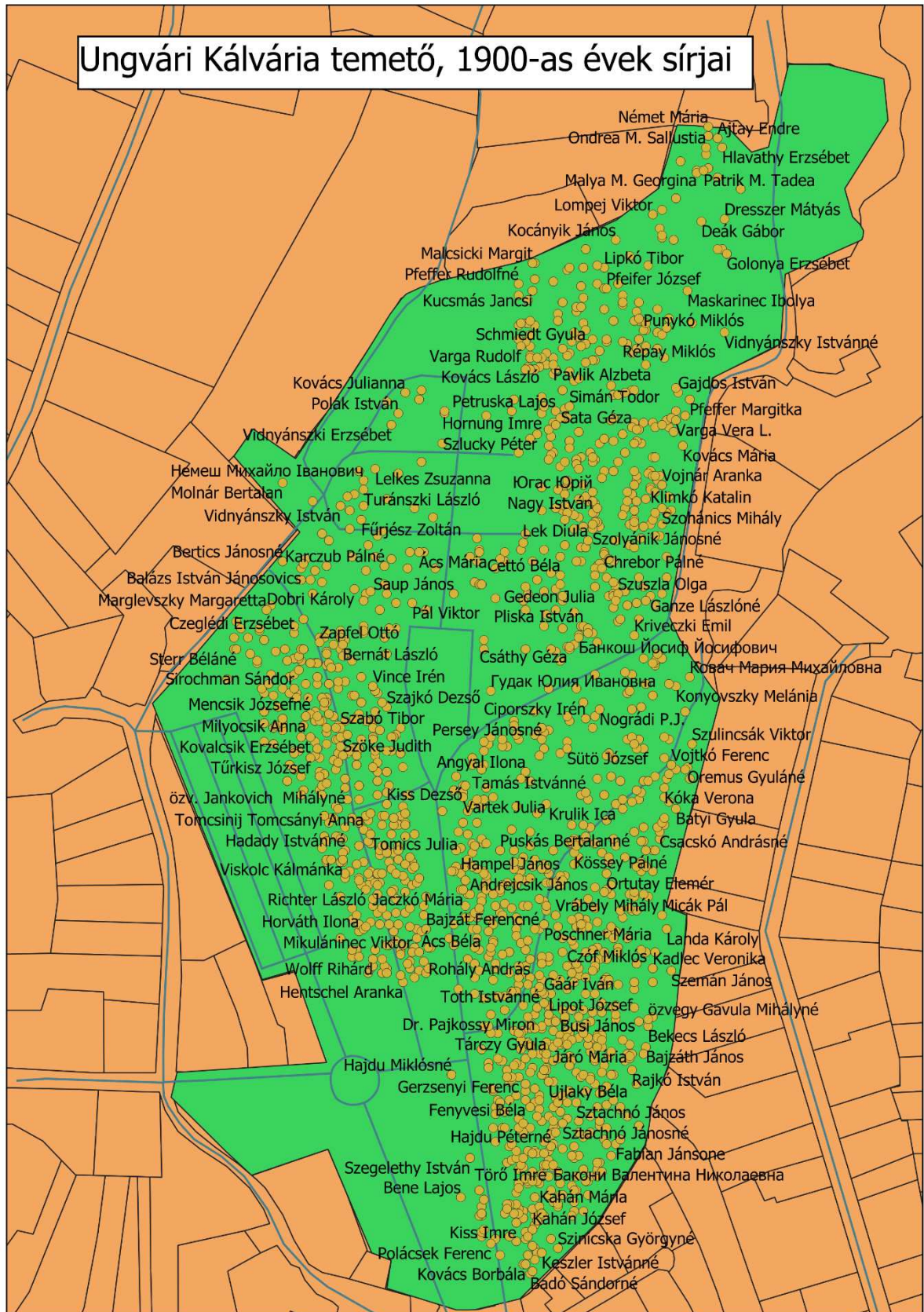
Továbbá szeretném megköszönni a Lehoczky Tivadar Társadalomkutató Intézet vezetőjének Dr. Molnár D. Erzsébetnek, hogy bevettek az intézetben zajló, az Ungvári Kálvária Temetőt vizsgáló intézeti kutatási projektbe és számos információval láttak el a kutatási témámat illetően.

MELLÉKLETEK

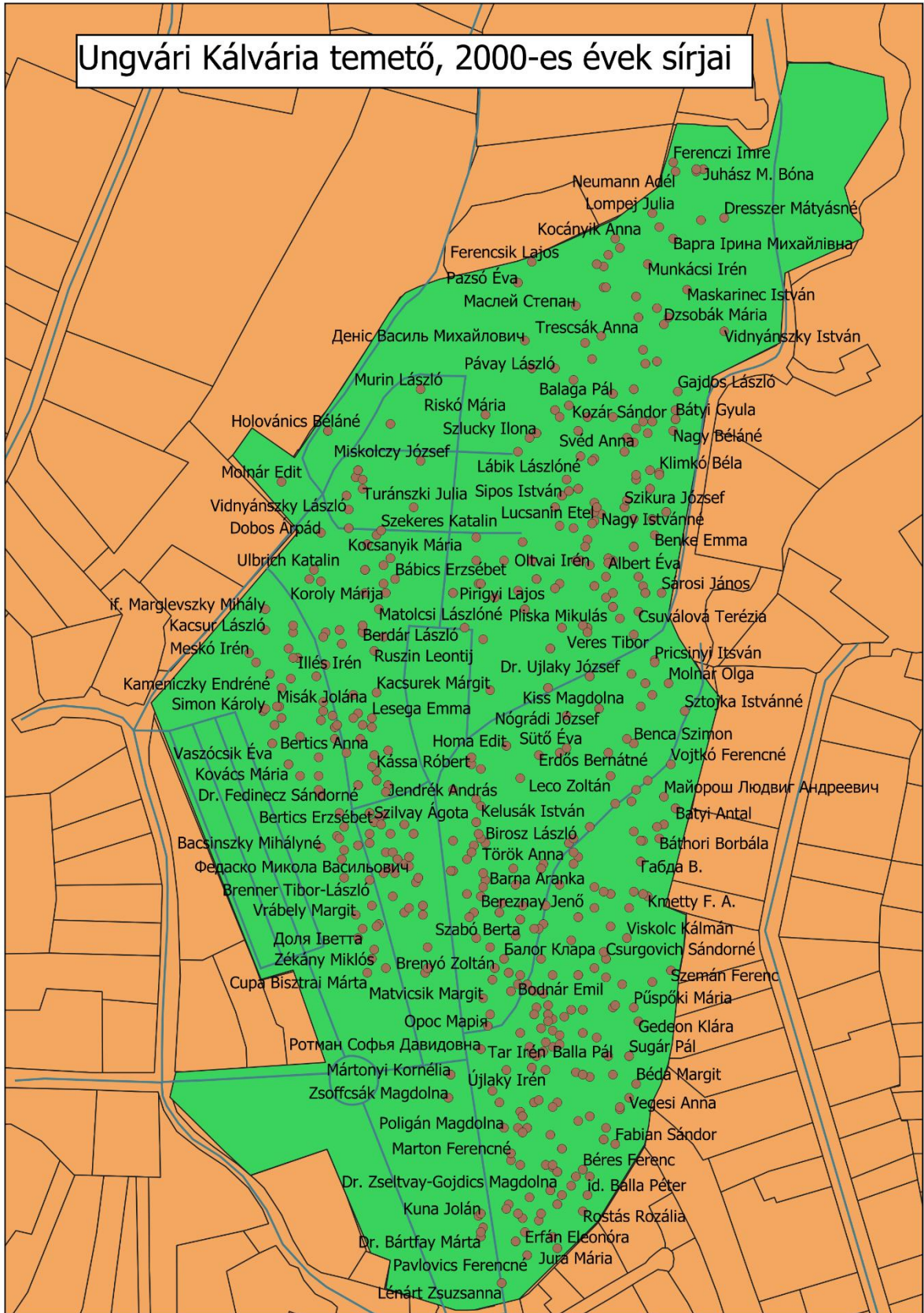
1. sz. melléklet. Az 1800-as évekből fennmaradt sírok

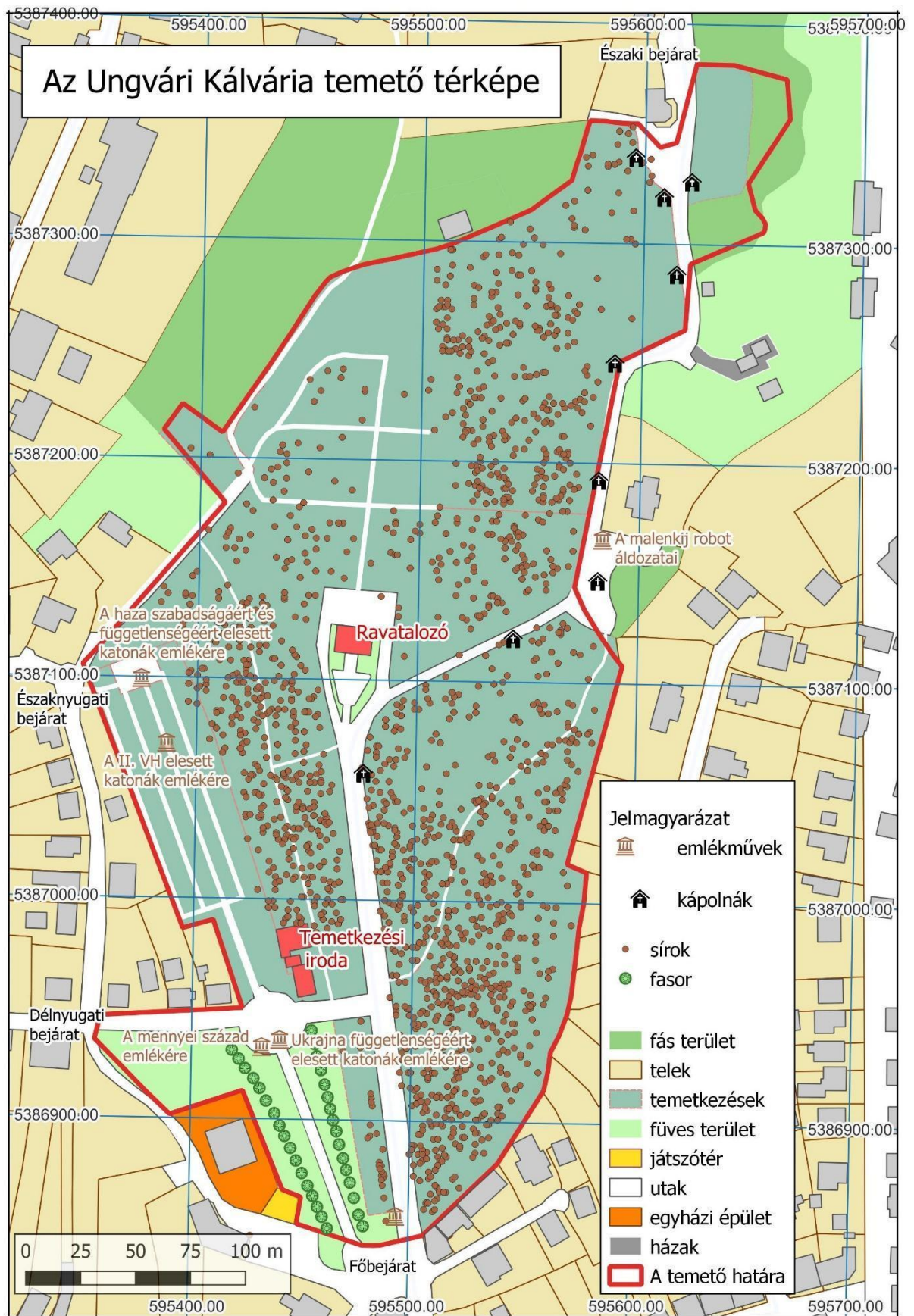
2. sz. melléklet. Az 1900-1999 közötti időszakból fennmaradt sírok

3. sz. melléklet. A 2000 után eltemetett magyarok sírjai

4. sz. melléklet. A Kálvária temető térképe és magyar sírjai

User name:
hidden by privacy settings

Check ID:
1015205208

Check date:
23.05.2023 12:29:47 CEST

Check type:
Doc vs Internet + Library

Report date:
23.05.2023 12:37:51 CEST

User ID:
100011756

File name: **ДМИТРИЄНКО ДАНИЕЛ ДЕНИСОВИЧ**

Page count: **53** Word count: **8924** Character count: **80637** File size: **7.83 MB** File ID: **1014882625**

9.29% Matches

Highest match: **2.35%** with Library source (File ID: **1014830337**)

8.26% Internet sources 341

Page 55

3.89% Library sources 145

Page 57

0% Quotes

Exclusion of quotes is off

Exclusion of references is off

0% Exclusions

No exclusions

Modifind

Text modifications detected. Find more details in the online report.

Replaced characters 5